

Uppå gjord proposition beviljade Kammaren Herr Brun ledighet från riksdagsgörömlen under fjorton dagars tid från denna dag.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 23 Januari 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 12 protokollsutdrag för den 21 och protokollet för den 17 dennes.

Herr von Geijer: Hittills hindrad att inställa mig vid riksdagen, får jag härmed vördsamt anmäla min ankomst.

Företogs val af en ledamot i Lag-Utskottet efter Herr Thyselius; och befanns vid valförrättningens slut dertill hafva blifvit utsedd Herr Nordström med 42 röster.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 19 dennes bordlagda nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof.

Grefve Hamilton, Henning: I enlighet med 58 och 59 §§ Regeringsformen skall, såsom bekant är, statsregleringen alltid, om också ej i formelt hänseende, så likväl till innehållet, omfatta tvenne delar, den ena framställande statens ordinarie inkomster och dess

behof, den andra innehållande förslag till sättet att genom bevilningar fylla hvad staten tarfvar utöfver de ordinarie inkomsterna. Sedan Riksdagen beslutit att för Statens räkning anlägga jernvägar, har väl detta icke varit betraktadt såsom ett statsbehof, men dock såsom ett statsändamål af den vigt, att man för det samma borde vidtaga utomordentliga åtgärder, och, då föremålet är af produktiv natur, har man ej funnit betänkligt att dertill upplåna de nödiga medlen. Härigenom har i statsregleringen uppkommit en tredje afdelning. I Kongl. Maj:ts nu föredragna nådiga Proposition hafva vi slutligen fått en fjerde afdelning, som afser att genom lån anskaffa medel till utgifter för verkliga statsbehof af den beskaffenhet, att de hittills ansetts böra bestridas genom den årligen utgående beskattningen. Det är hufvudsakligen med denna afdelning jag anhåller att för en stund få upptaga Kammarens tid. Hvad åter angår Hufvudtitlarne, skall jag nu förbigå dem, ty om jag också alltid betraktar sparsamheten såsom en dygd, tror jag, att man i första handen kan öfverlemna dess utöfning åt Stats-Utskottet, under förbehåll att framdeles få, i händelse af behof, återkomma äfven till denna del af statsregleringen.

I afseende på den egentliga statsregleringens slutresultat fäster det vid ett ytligt betraktande en fägnande uppmärksamhet, att inkomsterna motsvara utgifterna, utan att beskattningen behöfver i någon mån ökas, och detta oaktadt en icke obetydlig tillökning af de ordinarie anslagen blifvit föreslagen, uppgående ensamt för fjerde hufvudtiteln till 1,561,800 R:dr. Förhållandet förklaras emellertid och fägnaden minskas något, då man vid närmare påseende finner, att en stor del af de utgifter, för hvilka extra anslag hittills beviljats, nu blifvit öfverflyttade på statsregleringens af mig omförmälda, nya afdelning, samt att för fyllandet af Riksgälds-kontorets behof blifvit anlitad en tillgång, som jag för min del tror det vara klokare att reservera. Kammaren lär nemligen erinra sig att vid 1868 års riksdag, då nöden i landet var särdeles stor, icke blott hela undsättningsfonden blef uttömd, utan beviljade Riksdagen dessutom ett särskildt belopp att från Riksgälds-kontoret utgå och af Konungen till de nödlidande utlemnas dels såsom lån och dels såsom anslag. Riksdagen beslöt derjemte, att af dessa medel skulle, i den mån det såsom lån beviljade beloppet åter inflöte, 818,368 R:dr 69 öre åter ingå till undsättningsfonden, hvarom Kongl. Maj:t derefter genom nådigt Bref af den 22 Maj 1868 meddelade Fullmäktige i Riksgälds-kontoret särskild underrättelse. Dessa medel hafva nu, jemte öfriga inflytande undsättningslån, blifvit tagna i beräkning såsom en tillgång för bestridande af statens löpande utgifter. Af statsråds-protokollet inhemtas att chefen för Finans-departementet visserligen icke förbisett de beslut, som rörande undsättningsmedlen förut varit fattade, men han har ändock ansett dem böra upptagas bland Riksgälds-kontorets tillgångar, emedan de af gammalt ingått i dess rörelse, utan att man betvivlat Kontorets förmåga att i händelse af missväxt tillhandahålla Kongl. Maj:t motsvarande belopp. Denna förmåga kan icke heller af mig betvivlas, men det är icke nu derom fråga, utan gäller min anmärkning något helt annat. Om nemligen undsättningsmedlen enligt de redan fattade besluten ingå till Riksgälds-kontoret, blifva de vis-

serligen icke der liggande, utan användas till bestridande af Kontorets utgifter, eller ock söka Fullmäktige att göra dem fruktbarande genom utlåning. Konungen bibehåller dock öfver dem sin dispositionsrätt, så att Fullmäktige, vid inträffande behof af undsättningsmedel, måste hålla dem Kongl. Maj:t tillhanda. Bifalles deremot Konungens Proposition, så är fonden dermed en gång för alla disponerad, och kan icke åter för sitt ursprungliga ändamål tagas i anspråk. Konungen hade i sådant fall ingen annan tillgång för nödlidandes undsättning, än lilla kreditivet, som dock påtagligen icke från början varit dertill afsedt. Enligt 63 § Regeringsformen skall detta kreditiv vara tillgängligt i första rummet för rikets försvar, och derjemte för andra högst viktiga och angelägna ändamål, till hvilka man utan tvifvel kan räkna nödlidandes undsättning, men den omständigheten, att lilla kreditivet ej får lyftas utan att Konungen deröfver inhemtat hela Statsrådets tanke, synes mig bevisa, att det är bestämdt för undantagsfall, under det att hos oss behofvet af undsättning i större eller mindre mån inträffar åtminstone 7 år bland 10. Det skulle väl icke heller vara försvarligt, om man ställt så till, att Konungen vid inträffande nöd icke skulle kunna meddela någon hjälp endast af det skäl, att en eller annan af Statsrådets ledamöter vore frånvarande. Jag tror det därför vara bäst, att undsättningsfondens medel få ingå till Riksgälds-kontoret och der för sitt ursprungliga ändamål bibehållas till Konungens disposition, samt att för årets löpande utgifter tillgång på annat sätt beredes.

Jag skall dock nu icke vidare uppehålla mig vid den egentliga statsregleringen, utan öfvergår till det belopp, 17,200,000 R:dr, som Kongl. Maj:t för rikets försvar äskat, och hvaraf 3 millioner skola enligt förslaget utgå såsom anslag genom direkt skattebidrag samt återstoden anskaffas genom lån.

Hvad först sjelfva summan angår, anser jag densamma ingalunda vara för hög; tvärtom skulle jag snarare funnit lätt förklarligt om den varit tre gånger så stor. Det bör nemligen redan den dag, då detta belopp beviljas, vara oss klart, att hvad Konungen nu föreslår endast kan vara att betrakta såsom en grundläggning för vårt försvar, uppfyllande de oundgängligaste behofven, och att vi måste vara beredde på ytterligare ännu större utgifter för försvarets fullkomnande. Detta synes mig så mycket påtagligare, som i vårt försvar med nödvändighet ingå tvänne momenter, hvilka i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition blifvit helt och hållet förbigångna. Det ena af dessa är flottan. Visserligen hör till denna ett mindre belopp blifvit uppfördt i den vanliga statsregleringen, men är frågan att för vårt land bereda ett fullständigt försvar, då måste flottan dervid tagas i beräkning på ett helt annat sätt. Åro 20 millioner för detta ändamål tillräckliga, kunna vi skatta oss lycklige. Det andra momentet är Stockholms befästade. Kostnaden dertill skulle enligt beräkning af den komité, som särskildt behandlat denna fråga, uppgå till 15 eller 16 millioner, och att detta behof en gång måste fyllas, anser jag obestriddigt. Det är godt och väl, att Waxholm befästas; — äfven jag anser detta arbete böra föregå, — men om vi ej befästa Stockholm äfven åt landsidan, skall en fiende sannolikt heldre välja denna väg

att gå direkte på hufvudstaden, särdeles om han gör sitt anfall så oväntadt, att vi ej här hunnit samla tillräckligt antal trupper för hans vederbörliga emottagande. Hvad det, oberäknadt Stockholms strategiska vikt, nu för tiden skulle kosta, om en fiende kunde intaga denna rikets största stad, derom torde vi af hvad under senaste månaderna tilldragit sig, bilda oss en föreställning.

Väl är det sannt, att redan de nu äskade 17,200,000 R:dr äro en stor summa, men å andra sidan måste vi erkänna, att vårt försvar varit försummadt, och att vi i sanning nog länge för godt pris berömt oss af vår frihet och sjelfständighet. Den tid är nu kommen, då det för ett litet folk gäller, icke blott huruvida det må vara *fritt*, men om det fortfarande skall få vara ett *folk*. För min del hoppas jag, att detta för oss må vara liktydigt, och att vi heldre skola gå under än fortleva efter förlusten af en sjelfständighet, som vi ärft, och hvilken det är en helig pligt att åt våra efterkommande oförkränkt bevara. Det kan således icke komma i fråga, att jag skulle för min ringa del vägra att bifalla det belopp, som af Kongl. Maj:t blifvit begärdt, men i afseende på sättet för dess anskaffande är jag af olika mening med chefen för Finans-departementet.

Ett förslags antaglighet beror naturligtvis i första rummet af dess öfverensstämmelse med grundlagen, och att dennas mening icke är, att statens löpande utgifter skola bestridas med lån, finner jag af den nyss åberopade 59 § Regeringsformen alldeles uppenbart. Visserligen kan jag så mycket mindre anse hvarje statslån såsom ett grundlagsbrott, som grundlagen sjelf stadgar om ansvaret för och besörjandet af rikets gäld, men vi hafva hittills följt den grundsatsen, — åtminstone under en lång följd af år — att låna endast för produktiva ändamål liggande utom de egentliga statsbehofven, och detta är icke blott i och för sig klokt, utan äfven nödvändigt för bibehållande af rikets kredit. Utan skryt kunna vi säga, att våra statspapper åtnjuta ett godt förtroende, och skulle det, såsom jag hoppas, lyckas regeringen att på billiga vilkor undanröja de hinder, som nu utestänga dem från Amsterdams börs, kunna våra obligationer på alla större penningemarknader täfla med länders, som vida öfverträffa oss i rikedom och tillgångar. Orsaken härtill är icke att dessa länder underlåtit att uppfylla sina förbindelser, utan att de, men icke vi, lånat för statens vanliga behof. När sådant sker, minskas genast krediten, och af denna skulle vi i händelse af krig hafva lika stort behof, som af vapen och fästningar. Det är visserligen sannt, att den summa, som nu är i fråga, icke för en stat kan anses synnerligen stor, och jag tror icke heller, att Sverige skulle förlora sin kredit för ett 15 millioners lån, men det är vägen, som är misstänkt, och som, om man fortgår derpå, förr eller senare måste undergräfvat statens ekonomiska välstånd och anseende. Måhända skall någon anse det föreslagna lånets viktiga ändamål kunna gälla såsom ursäkt för ett afsteg från hvad som i allmänhet vore klokt, men denna ursäkt synes mig icke tillräcklig, då det naturligtvis blott beror på bokföringsmetoden, att försvaret nu framträder såsom lånets ändamål. Det vore nemligen ganska lätt att visa, att, om Staten icke hade några

räntor att betala, vore lånet öfverflödigt; och skulle statsregleringen följaktligen kunna uppställas så, att det säge ut såsom lånade vi för att kunna liqvidera våra räntor, hvilket icke skulle stärka krediten.

En annan anmärkning, som jag måste göra vid förslaget att genom lån anskaffa medel till försvaret, är att man derigenom förlägger bördan af en del af de utgifter, vi nu besluta, till en tid, om hvars ekonomiska ställning vi icke ega någon kännedom, och hvilken dessutom måste fortsätta hvad nu af oss börjas, så att han väl får sin egen börda att bära. Vore vårt försvar fullständigt ordnad med 18 millioner, skulle jag ej motsätta mig betalningens fördelning på 12 år genom en årlig beskattning af omkring 2 millioner, men då det åskade anslaget skall användas under 5 eller 6 år och nya medel omedelbart derefter blifva nödiga till flottan, fästningarne och deras bestyckande, ammunition m. m., vore det ej billigt att låta en kommande tid betala icke blott hvad då erfordras utan ock en del af det vi nu bevilja. Sådant vore, efter min förmening, icke allenast orättvist, utan kunde äfven blifva vådligt, i händelse ett krig eller annan oförutsedd händelse då påkallade utomordentliga utgifter.

Särskilt förekommer nu, att staten redan är sysselsatt med upp-tagandet af ett lån af 40 millioner riksdaler, som vid senaste riksdag beslöts, och hvaraf ännu endast 7 millioner äro upplånade. Det är redan en olägenhet, att Riksgälds-kontoret har en medtäflare i Allmänna Hypotheks-banken, icke derföre att de lån, som af båda dessa verk hittills bort upptagas, varit nog stora att menligt inverka på den allmänna rörelsen, men emedan båda *måste* sälja sina obligationer, för att fylla sina behof, och ingendera således vågat erbjuda en nedsatt ränta. Ett ännu besynnerligare förhållande skulle emellertid uppstå, om Riksgälds-kontoret måste täfla med sig sjelft, utbjudande ett slag af obligationer för jernvägsanläggningarne och ett annat slag för försvarsväsendet. Fullmäktige skulle dervid kunna komma i en ganska egendomlig ställning, som åtminstone vore bäst att undvika.

I afseende på den fond, som skulle användas för amorteringen af det ifrågasatta lånet, eller en förhöjning af beskattningen enligt 2:dra och 3:dje artiklarne i Bevillnings-förordningen, så fruktar jag visserligen icke en förhöjning i 2:dra artikeln för fyllandet af ett mindre, tillfälligt behof. Deremot huser jag stor betänklighet vid dess höjande för längre tid och till större belopp, så länge man enligt densamma måste skatta icke blott för hvad man eger, utan för det man är skyldig. Dessutom är det icke de stora kapitalerna och de stora vinsterna, som med visshet äro åtkomliga, utan hufvudsakligen de tillgångar, som kunna noga beräknas, således löntagares, pensionärers och omyndiges, samt i allmänhet de små kapitalisternas, hvilkas förmögenhetsvilkor äro i den närmaste omgifningen kända.

Hvad åter beträffar bevillningen enligt 3:dje artikeln, anser jag den ännu mindre lämpa sig för en förhöjning. Artikeln börjar med bevilling af frälseegendomar. Jag måste ärligt bekänna, att jag icke vet huru dermed ursprungligen förhållit sig. Den började år 1747, återfinnes 1762 och har, så vidt jag vet, sedermera fortfarit.

I senare tiders bevillningsförordningar säges den vara att anse såsom motsvarande grundskatten, och kallas äfven af 1859 års Komité en grundskattsafgift. Anledning synes mig därför finnas till antagandet, att den icke rättvisligen kan förhöjas. Ett likartadt förhållande eger rum med afgiften af post- och lotshemman. Vidare kommer beskattningen å enskilda bankbolag. Jag har visserligen aldrig varit nog lycklig att ega en aktie i en enskild bank och känner således icke deras rörelse, men så mycket kan man det förutan förstå, att det skall kännas dem tungt att bära en tvåfaldig beskattning, synnerligast till det ofantliga belopp, som här är i fråga. De enskilda bankerna skulle enligt förslaget erlägga 4 per mille, icke å medelbeloppet af deras utelöpande sedlar, utan å det högsta belopp, som under någon tid af året varit utelöpande. Detta skulle möjligen kunna försvaras, om det berodde af en bank att hålla sina sedlar i rörelsen, men detta beror uteslutande af allmänheten. Det kan därför hända, att en bank under en vecka har utelöpande större belopp än under den öfriga delen af året, i hvilket fall han för detta skulle betala 208 per mille eller mer än 20 procent, hvilket väl måste vara något för starkt.

Huruvida bevillningen af testamenten, spelkort, utländske handels-expediter, tidningar och periodiska skrifter m. m. också är afsedd att förhöjas, är icke af förslaget tydligt. Något undantag är visserligen icke gjort, dock tror jag icke att fördubblingen skulle gälla äfven dessa föremål, emedan det i den Kongl. propositionen föreslås, att den nya afgiften skulle debiteras i sammanhang med den allmänna bevillningen, hvilket icke kan ske med afseende på sådana föremål, som när helst under årets lopp kunna anmälas till beskattning. Af hela 3:dje artikeln skulle således endast återstå bevillningen å karaktersfullmakter, hvilken är en obetydlighet och ärligen förminskas.

Utom det att jag af nu anförda skäl icke finner en fördubbling af bevillningen enligt 2:dra och 3:dje artiklarne lämplig, synes den mig särskildt otjenlig såsom fond för ett lån, emedan den ena Riksdagen aldrig kan veta huru stor bevillning som vid den följande är behöfzig. Så lyckliga omständigheter kunna nemligen inträffa, att bevillningen kunde nedsättas, och att således den motsvarande summan icke vore tillräcklig för det tagna lånets amortering. Möjligen är denna anmärkning oriktig, emedan det på ett ställe i den Kongl. propositionen talas om vapenskatten såsom en beständ årlig skatt, men i sådant fall är åtminstone ett förtydligande nödigt, emedan det i de punkter, som egentligen innehålla Kongl. Maj:ts förslag, står: "att till ränteliqvider och amortering af kapitalskulden å nämnda lån, Riksdagen anvisar ett anslag af 2 millioner R:dr att ärligen af Riksgälds-kontorets medel afsättas och att Riksdagen för beredande af tillgång dertill åtager sig en vapenskatt till lika belopp med bevillningen efter 2:dra och 3:dje artiklarne". Enligt denna ordalydelse skulle vapenskatten icke blifva en fix afgift, utan kunna vexla med bevillningen, och på en så lös grund kan man icke bygga återbetalningen af rikets gäld.

Förslaget att nu besluta ett stort lån, hvaraf endast en mindre

del skulle under detta och nästkommande år användas, men återstoden derefter vara till Regeringens disposition, synes mig äfven ur konstitutionel synpunkt betänkligt. Det innebär nemligen ett förtroendevotum icke blott åt den nuvarande chefen för Landt försvars-departementet, — mot hvilket jag icke har något att invända, — men åt dem, hvilka, så länge de anslagna medlen räcka, möjligen komma att innehafva samma embete och om hvilkas förvaltningsförmåga vi icke ega någon kännedom.

Då jag af alla nu anförda skäl finner det af Kongl. Maj:t föreslagna sätt att anskaffa de medel, hvilkas behöflighet jag erkänt, mindre lämpligt, torde jag böra uppgifva ett annat. Det vore då, efter min förmening, bättre att fördela de 18 millionerna på 6 år och för denna gång bevilja $\frac{1}{3}$ af beloppet eller 3 millioner, hvilkas användande för de mest angelägna ändamål inom försvaret Stats-Utskottet hade att föreslå, hvaremot det bör tillkomma Bevillnings-Utskottet att uppgöra förslag till medlens anskaffande. Häre mot torde invändas, att det gifves vissa föremål, rörande hvilka det för Regeringen är nödigt att på förhand känna de belopp, som under en följd af år kunna för dem användas. Ett sådant är exempelvis gevärsstillverkningen, då åtminstone icke någon enskild verkstad lärer åtaga sig att utvidga sin tillverkning, utan att vara tillförsäkrad en större beställning under flera år. I likartade fall har dock Riksdagen förr på en gång beviljat hela det belopp, som erfordrats, men beslutit att endast en viss del deraf skulle under nästföljande statsregleringsperiod utgå. På sådant sätt har regeringen säkerhet för medlens utbekommande i mån af behof, under det likväl hvarje riksdag behåller sin frihet att för deras anskaffande vidtaga den åtgärd, som för tillfället befinnes tjenligast.

Jag har antagit sex år såsom en tidrymd, på hvilken anslaget skulle kunna lämpligen fördelas, emedan jag tror detta ganska nära öfverensstämma med hvad Kongl. Maj:t sjelf afsett. Af de 18 millioner skulle nemligen enligt den Kongl. propositionen 6 millioner utgå under detta och nästkommande år, eller i medeltal 3 millioner om året. Vidare tror jag oss utan fara kunna jemnt och lugnt fortgå med det ordnande af vårt försvar, hvartill Kongl. Maj:t nu tagit första steget. Vål är det sannt, att ett våldsamt krig nu rasar i Europa, men någon anledning synes mig icke förefinnas, att krigslågan skall gripa omkring sig utanför de länder, som nu deraf hem sökas. Tvärtom tyckas de neutrala makternas bemödanden uteslutande vara riktade på hennes begränsande till de båda krigförande staterna, och dessa torde väl båda vid det nuvarande krigets slut känna sig nog utmattade, för att icke snart vilja börja ett nytt. Kongl. Maj:t hade visserligen icke heller lofvat, att vid innevarande riksdag afgifva förslag till en ny organisation af armén, om Han ansett sannolikt, att ett krig hotade oss, innan denna organisation kan vara fullbordad, hvartill utan tvifvel flera år måste åtgå.

Som jag yttrat, att Bevillnings-Utskottet borde föreslå sättet att anskaffa medel för försvars-materielen, torde jag slutligen böra i korthet antyda, huru jag tänkt mig möjligheten häraf. Till en början är *tobak* ett beskattningsföremål, hvars lämplighet såsom sådant

vid flera riksdagar blifvit framhållen, och jag är öfvertygad att frågan derom äfven vid denna riksdag skall blifva väckt. Svårigheter möta utan tvifvel dervid, men om man fortfar med sina bemödanden, skall man väl slutligen komma till ett resultat, då hvad som lyckats i flera andra länder, icke bör vara för oss omöjligt. Med den allmänna utbredning, bruket af cigarrer i senare tider erhållit, skulle en ringa afgift derå bereda staten en icke obetydlig inkomst. Vidare antager jag, att Bevillnings-Utskottet, om det genomgår våra införselartiklar, skall finna ganska många som, ej vidrörda af den franska handelstraktaten, lämpligen skulle kunna beskattas, utan att man komme i strid med de grundsatser, som gjort sig gällande i vår tull-lagstiftning. Naturligtvis kan det nu ej vara tillfället att framställa något förslag, men några exempel på tullafgifternas verkan må jag dock tillåta mig att anföra. År 1869 infördes nära 17 millioner skålp. kaffe. En tillökning af 1 öre å införselstullen för denna vara skulle således gifva 170,000 rdr, eller jemnt hvad bepansringarne vid Waxholms fästning äro beräknade att kosta. Ett öres ökad afgift pr skålp. för införsel af råsocker, mörkare än n:o 18, skulle gifva en summa, tillräcklig för uppbyggande af baracker åt bevärningen vid alla landets mötesplatser. Jag vet ej om risgryn kan tåla en förhöjd beskattning, men ett öres tillökning pr skålp. af tullen derå skulle vara tillräckligt att förse 3 bataljoner med nya remingtongevär och att derutöfver hafva några i reserv. Som sagdt är, lemna jag alldeles derhän, om dessa artiklar företrädesvis böra väljas, men har endast velat påpeka att sådana finnas, hvarå en ökad beskattning skulle lemna ett väsendtligt bidrag till uppnående af det ändamål, som nu är i fråga.

Bevillnings-Utskottet har vidare att yttra sig öfver bränvinslagstiftningen. En ökad beskattning å tillverkningen af bränvin har vid föregående tillfälle blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen, och ehuru jag visserligen icke önskar en sådan, om den kan undvikas, må jag dock fästa uppmärksamheten derpå, att med 5 öres ökad skatt å hvarje kanna under ett år tillverkad bränvin skulle man kunna åstadkomma den af Kongl. Maj:t föreslagna depôt och befästningarne i Norrland.

Slutligen hafva vi i stämpelpappersafgiften en inkomstkälla, hvaraf vi göra ganska ringa bruk, men som i andra länder med fördel anlitas. Utan att känna beloppet af inom landet löpande vaxlar är jag förvissad, att ett litet frimärke på hvarje sådan skulle bereda oss en ej obetydlig del af den behöfliga summan.

Det är emellertid möjligt, att Bevillnings-Utskottet kan finna de af mig föreslagna utvägar otillräckliga eller mindre lämpliga, och således nödgas tillgripa en förhöjning af beskattningen enligt andra artikeln Bevillnings-förordningen. För detta fall förklarar jag, att jag anser det af Kongl. Maj:t för försvaret äskade anslag så behöfligt, att jag heldre skall bifalla en sådan förhöjning, än åtaga mig ansvaret att lemna landets försvar i det skick, hvori det för närvarande befinner sig.

Herr Wallenberg: Då man vid föregående riksdag väckte mo-

tion, angående omstöpnings inom sjöförsvaret, och nedsatte särskildt Utskott för "reorganisation af rikets sjöförsvär," motsatte jag mig, att den då nyss blifne sjöministern skulle besväras med några underdåniga framställningar, innan han hunnit taga närmare kännedom om förhållandena och deraf möjligen känt sig manad att själf göra något förslag om reorganisation. Nu har sedan dess ett år förflutit, och Riksdagen har i sina händer en ny Kongl. proposition, om Statsverkets tillstånd och behof. Jag kan icke dölja den förvåning, hvarmed denna handling slagit mig, då jag genomläst hvad som angår femte hufvudtiteln eller sjöförsvaret. Man spørjer ett oafåtligt bemödande att utreda och skifta denna hufvudtitels tillhörigheter; man uppgifver behofven vara ganska stora, men man lærer hafva funnit de uppställda siffrorna så afskräckande, att man stannat vid att begära ingenting, eller närmast derintill; och herr sjöministern uttalar sin öfvertygelse, "att det hitintills följda system ännu är det för våra tillgångar och våra behof bäst afpassade."

De krafter, som tagas i anspråk vid krigföringen till sjös, äro dels *materiela* och dels *personela*. Herr sjöministern afstår till fjerd hufvudtiteln marinregementet och 2,322 rotar båtsmän samt 56,165 Rdr af ordinarie anslaget till båtsmäns beklädande, utan något vederlag. Ehuru det ej framgår rätt klart af föreliggande handlingar, hvarmed garnisonstjenstgöringen framdeles i Carlskrona skall bestridas, och ehuru jag medgifver, att en del båtsmän med den nu varande sjökrigsmaterielen kunna umbäras, så förefaller det mig dock som herr sjöministern skäligen kunnat begära ökad anslag under rubriken: "flottans nybyggnad och underhåll" såsom ersättning för de krafter, som nu ej vidare komma att stå till hans disposition, och anser jag det icke orimligt begärdt, om nybyggnads- och underhållsanslaget af denna anledning ökas med 500,000 riksdaler årligen. Deremot finner jag föreslagen minskning af 50 å 80 man utaf kanonierkorpsen, som endast utgör 200 man, vara en åtgärd, som står i strid med herr sjöministerns egen åsigt, då han yttrar, att "behofvet af kanonkommendörer och pålitliga förhandskarlar är *större* än förut." Här framställer sig naturligtvis den frågan: hvarför söker man ej uppfostra kanoniererna till kanonkommendörer och pålitliga förhandskarlar? Minväsendet är äfven en specialitet, som herr sjöministern icke lemnar utan uppmärksamhet, och hvartill just kanonier kunna blifva lämpliga. Något förslag om återstående båtsmäns öfning framlägges icke, men utlofvas, liksom "förslag till minskning af jungmännens antal skall *framdeles* blifva Kongl. Maj:ts nådiga pröfning understäldt." Jag må bekänna mig hafva haft förhoppning, att denna Riksdag skulle fått del af herr sjöministerns tankar öfver sjöförsvaret i sin helhet.

Beträffande förslaget att spanmålsutdelningen skulle upphöra, så är detta desto mera välbetänt, som det är allmänt bekant, att fall hafva inträffat, då den spanmål, som utdelats till kronans handtverkskompanier, varit af den beskaffenhet att den snarare varit lämplig för djur än för människor. Få de nu i stället penningar, så ega de själfve att tillse, huru de kunna förskaffa sig sund föda. Alla natura-underhåll kunna på stationerna upphöra och ersättas med penningar, utan att någöndera af kontrahenterna deraf skulle lida

men. Onskligt vore, att bageriväsendet för statens räkning äfven upphörde, ty säkert är, att täflan mellan bageriidkande skulle förskaffa kronan lika godt men billigare bröd. Förslaget, att båtsmännen ej vidare skola användas till drängsysslor, synes mig tidsenligt. Lagstadda tjenare kunna uträtta precis detsamma.

Under rubrik *Fyr- och båkmedel* föreslås att få använda det genom ökade inkomster af handelssjöfarten uppkomna betydliga öfverskott å dessa medel af 100,000 riksdaler, och skall, enligt herr sjöministerns förslag, med de sålunda inflyttna medlen bestridas utgifterna för sjökartekontoret, cirka 60,000 riksdaler, och för lifräddningsanstalterna vid rikets kuster, cirka 10,000 riksdaler. För min del anser jag, att uppmätningen af farvattnen vid rikets kuster är af den allmänna vikt, att kostnaderna därför böra såsom hittills af allmänna medel utgå. Handelssjöfarten har ingalunda *ensam* nytta af dessa mätningar, ty just de mest noggranna resultaten hållas hemliga för flottans räkning och behof. Om genom den nu gällande taxan större summor inflyta, än man påräknat, eller för uppgifvet ändamål behöft, hvarföre ej nedsätta taxan och bereda en lättnad för handelssjöfarten?

Hvad lifräddningsanstalterna beträffar, så anser jag dem närmast hänförliga till milda stiftelser, och då staten gör så mycket för andra olyckligas understöd, tycker jag, att dessa 10,000 riksdaler gerna kunde få stå kvar bland statens utgifter för dem, som råkat i sjönöd.

I afseende på befälspersonalen har icke något annat förslag blifvit framställt, än att herr sjöministern nu ifrågasatt en "ny öfvergångsstat." Han begär nemligen tillåtelse att få begagna de besparingar, som kunna uppkomma genom indragningar af regements- och underofficerslöner, då Kongl. Maj:t kan finna skäligen ytterligare minska antalet af befälspersonalen inom dessa grader. Huru många, derom lemnas Riksdagen i okunnighet, men icke desto mindre begäres en fullmakt in blanko att få använda medlen. Jag fäster mig icke vid denna begäran ur någon annan synpunkt än den, att genom det antydda behofvet af ytterligare öfvergångsstat det synes mig vara bevisadt, att 1866 års reglering af flottans befälspersonal icke motsvarat de förväntningar, man dervid fäst; och denna farhåga bestyrkes ytterligare, om man tager närmare kännedom om förhållandena inom de olika afdelningarne af flottans befälspersonal. Man trodde sig göra väl, då man tillät i flottans tjänst anställde officerare rådfråga sin fallenhet eller sina intressen, då man medgaf valfrihet emellan *flottan*, *skärgårdsartilleriet*, *reservstaten* eller ock att förflyttas på *indragningsstat*. Denna tanke afsåg, att till reserv- och indragningsstat de mindre tjänstduglige skulle öfvergå, hvarigenom den aktiva personalen skulle blifva fullt tjänstbar. Huru utföll detta? Jo, på det sätt, att raskt och dugligt folk, efter mycket kort tjänstgöring — exempelvis tolf års tjänstetid såsom officer — och således vid unga år, öfvergick på *indragningsstat*, der man under sin återstående lefnad erhåller en lifränta af staten. Visserligen äro officerare på indragningsstat förbundne att, när krig utbryter, delta i försvaret, men, mine herrar, huru många af oss kunna sägas vara fritagne från dylikt åliggande? Herr sjöministern synes nu föreslå,

att de, som befinna sig på flottans indragningsstat, skola öfverflyttas till *allmänna indragningsstaten*. Enligt mitt förmenande finner man på *flottans indragningsstat större krafter och erfarenhet, än hos ett motsvarande antal jemnåriga officerare på ordinarie staten*. Är det ett sådant system man vill fullfölja genom begärd tillåtelse att ytterligare bilda en öfvergångsstat?

Jag har icke tillförene deltagit i något klander öfver de vid flottan rådande förhållanden, som varit mycket olika bedömda. När den genomgripande förändringen skedde, hyste jag större förtroende till de mäns insigter, som vidtogo densamma än till mina egna åsigter. Jag hoppades, att allt skulle så småningom blifva godt och bra, när öfvergångsperioden genomkämpats. Tyvärr hafva vi nu tillräckliga erfarenhetsrön, och det är med stöd af dessa jag vågar uttala det bestämda omdöme, att bibehållandet af grunderna för det nuvarande systemet inom flottans befälspersonal är en ren *omöjlighet*, ifall man vill att denna personal skall kunna motsvara landets billiga anspråk på sin flotta. Man har skyndat att göra indragningar, och man synes tro, att allting skall kunna hjälpas genom fortsatta indragningar; man ser ej sakerna från annan synpunkt än från stationstjenstgöringens eller, om jag så vågar säga, från — landssidan. Jag tror dock, att man bort känna sig manad till att taga i betraktande, huruvida detantalsjöofficerare, som stationstjenstgöringen kräfvat och som erfordras till våra fåtaliga sjöexpeditioner under fredstid, bör vara den lämpligaste siffran, inom hvilken denna personal bör begränsas. Stationstjenstgöringen, då man dermed afser att sysselsätta i land varande officerare, är både olämplig och skadlig. För min del anser jag, att sjöofficerare icke kunna danas på samma tid, som fartyg kunna byggas. Man äflas att inskränka antalet så, att de är ut och är in skola kunna anses vara af tjenstgöringen i fredstid upptagna. Enligt min åsigt vore ett större antal sjöofficerare med mindre löner, men med större frihet att använda sin tid, då kronan icke behöfde dem i tjenst, vida ändamålsenligare än det nuvarande systemet. Då vi icke sjelfva kunna hitta på något nytt, som är ändamålsenligt, är det bättre att följa andra nationers föredöme, särdeles der stor erfarenhet är vunnen, såsom i England. Der äro ej sjöofficerarne bundne att sysslolöst förnöta sin tid i en viss harn. Stationstjenstgöringen är en specialitet, som omfattas af ett fåtal, hvilka beslutat att egna sig åt denna tjenstgöring samt äro väl betalda derför; öfrige icke sjökommenderade officerare få vistas hvar som helst inom landet. Så tillvägarä man icke hos oss. Man isolerar sjöofficerarne till en enda ort i hela landet, och kommer detta system att fortfara, så blir det en raritet att här i hufvudstaden få se en sjöofficer. Sjömannaegenskaper anses icke oundgängliga för tjenstgöring i Sjöförsvars-departementet. Man synes befara, att de, som bildas till skärgårdsartilleriet, skulle blifva för mycket sjömän, men denna farhåga försvinner helt visst med den nu lefvande generationen; hvad deras efterföljare kunna blifva, derom vågar jag ej uttala någon gissning, men officerare, duglige på sjön, blifva de icke. Hvad skulle det då skada, om mångdelningen upphörde och antalet officerare blefve större, fast med mindre aflöning

under yngre åren, då de väl kunde tillåtas, sedan de redan fått en god sjöofficersuppfostran, vistas hvar som helst och göra hvad som helst, med skyldighet för den, som ej hade permission till utrikes sjötjänst, att inom kort tid efter erhållen order infinna sig på stationen. De fleste skulle helt säkert sysselsätta sig med hvad som tillhör sjömannayrket och derigenom vinna större erfarenhet och duglighet, än som nu kan beredas ens det fåtal man synes vilja bibehålla. Eller tror väl Herr Talman, att det nuvarande systemet kan åstadkomma många dugliga sjöofficerare? Ja, mine Herrar, I skratten och I kunnen nu skratta deråt, men det kan komma en tid, då vi få gråta åt den sorglöshet, hvarmed allt som angår sjöväsendet nu anses och behandlas.

Till sjökrigsmaterielens förstärkande är ingenting annat begärdt än *två* pansarbåtar, som skulle kosta 270,000 R:dr hvardera, *fyra* kanoner och *ett* rekognosceringsfartyg. De pansarbåtar, till hvilka nu anslag begäres, skola blifva hufvudsakligen af samma konstruktion som tvenne, hvilka nu äro beställda, men icke färdiga. Man har således ingen båt af denna *cert*, som blifvit profvad och godkänd, men icke desto mindre begär man anslag till ytterligare tvenne nya, innan man vet, huru experimentet utfallit. Då herr sjöministern sjelf behagat yttra, att "flera bepansrade fartyg, såväl af monitornernas som af pansarbåtarnes klass äro högt af behöfvet påkallade", och då man nu efter dyrbara försök borde hafva kommit till insigt om huru en ändamålsenlig monitor skall vara beskaffad, samt då den *certen* fartyg har en större användning, så synes det mig, som skulle det varit mera praktiskt att nu begära anslag till *en* ny monitor. Gerna medgifves, att skärgårdsartilleriet ännu icke har någon ändamålsenlig materiel, men det vill synas, som om man behöfver tid att begrunda, huru beskaffade skärgårdsartilleriets fartyg rätteligen böra blifva. Beträffande det begärda anslaget af 120,000 Riksdaler till ett rekognosceringsfartyg, så förefaller det mig, som om denna utgift icke skulle vara förenlig med god hushållning. Kronan lät för Kongl. Postverkets räkning bygga ett ståtligt jernångfartyg, som kallades "Drottning Lovisa" och benämndes, åtminstone under byggnadstiden, "*korvett*". Det dugde dock icke till krigsfartyg och lærer snart befunnits öfverflödigt såsom postfartyg. Det kostade 366,000 riksdaler och återförsåldes helt nyligen till verkstaden för en tiondedel af inköpssumman, utan att hafva varit särdeles mycket begagnadt. Hade behöfvet af rekognosceringsfartyg på Östersjön då varit känt, så var "Drottning Lovisa" dertill fullt lämplig såsom snabbgående. Är det deremot fråga om ett mindre rekognosceringsfartyg för skärgård eller kustleder, såsom priset synes angifva, så behöfva sådana icke byggas, ty dertill finnas inom handelsångflottan många tjenliga och under krigstid lediga.

Med herr sjöministern instämmer jag villigt i hans uttalande, att utaf tidsenliga kanoner kunna vi ej få för många, men jag tillåter mig derföre att finna en framställning om endast *fyra* grofva kanoner för flottan vara alltför anspråkslös.

Huru det i öfrigt förhåller sig med sjökrigsmaterielen, upplyser icke den Kongl. propositionen, men vid det Särskilda Utskottets be-

tänkande, som afgafs vid förliden riksdag, finnas fogade ett par tablåer, afgifna af Sjöförsvars-departementets kommando-expedition. Öfverskriften uppgifver, att man här skulle finna upptagna "krigstjänstbara fartyg". Hvad nu skärgårdsartilleriets fartyg beträffar, så bestå de till större delen af kanonbåtar, allt för bräckliga att ut-sättas för fiendtliga kulor, och på samma lista, utfärdad nästlidet är öfver "krigstjänstbara fartyg tillhörande Kongl. flottan", upptagas *Thor*, *Valkyrian* och några kanonbåtar, som äro till sjökrigstjänst olämpliga samt *Loke* och *Balder*, som ännu i dag *icke* äro färdiga. Nu borde väl Sjöförsvars-departementets uppgift få anses såsom en tillförlitlig offentlig handling, men den påminner lifligt om den tid, då vi, såsom flere af Herrarne nog erinra sig, prunkade med tio lineskepp — i Almanach de Gotha!

Riksdagen har icke erhållit någon upplysning om, huru det förhåller sig med de äldre monitorerna, hvilkas pansarklädda torn ansågos tarviga förstärkning, men en annan upplysning har erhållits på rikssalen, der vi underrättades, att "ångkorvetten *Balder* vore färdig, så när som på maskinen." Stats-Utskottet torde förskaffa sig upplysningar om, huru det rätteligen förhåller sig med denna ångkorvett. Man uppgifver, att der ombord nu skall anbringas en "fläkt", hvarigenom man hoppas uppdrifva maskinens styrka från 1300 till 2000 hästkrafter. Anbringandet af en fläkt år 1871 är föga tidsenligt och bevisar, att misstag blifvit begånget; man flägtar icke fram 700 hästkrafter. Men ej nog härmed, man sväfvär i ovissitet om, huruvida sjelfva fartygets konstruktion, som icke blifvit gjord af maskinbyggaren, är ändamålsenlig för åstadkommande af en stor snabbhet. Man har försäkrat mig — jag lennar uppgifterna sådana jag fått dem af trovärdiga personer — att detta fartyg "skjuter drifva" framför sig liksom en snöplog, ty förskeppet är trubbigt. Om så är, att både fartyg och maskin äro misslyckade, så är det i sanning sorgligt, att vi ej skola lyckas erhålla de mest ändamålsenliga fartyg inom den *cert* de tillhöra till följd af sin storlek. Anledningen härtill kan icke vara någon annan än den, att vi äfvas uppfinna något nytt, i stället för att tillegna oss det, som andra nationer hafva bäst och ändamålsenligast. Man glömmar, att en god kopia är bättre är ett dåligt original. Det är så många gånger sagdt, att våra fartyg böra vara snabba eller starka, för att icke blifva en alltför lätt pris för fiendtliga fartyg. Antingen skall man freda sig med tänderna eller och med hälarne; det vill med andra ord säga: antingen skola fartygen vara försedda med stark bestyckning eller med stark maskin.

I öfrigt instämmer jag med grefve Henning Hamilton, att, då fartygen icke alla äro af den beskaffenhet att kunna i hast åstadkommas, ej heller, om de blifva byggda, af den natur, att blifva fort tjänstbara, så är det allt skäl i världen att, om vi vilja allvarsamt tänka på att försvara oss, man bör skaffa mera sjökrigsmateriel, än hvad herr sjöministern begärt; men det kan icke nekas, att hans åsigt är ett troget uttryck af trontalet, ty deruti nämndes ej ett ord om sjöförsvaret, utan endast om landtförsvaret. Detta är så mycket besynnerligare

besynnerligare, som man af samtida händelser kunnat inhemta, af huru stor vigt för en invasionshär det är att få hafva sina kommunikationer ostörda; och hvilken fiende, som än kommer att våldgästa på svensk kust, kan med all säkerhet påräkna att få hafva sina kommunikationslinier med eget land alldeles obehindrade, så framt vi ej besluta oss för att skaffa åtminstone *någon* flotta.

Sjette hufvudtiteln utmärker sig för klarhet och reda i uppställningen. Man lemnas icke i ovisshet om författarens mening. Ett par punkter tillåter jag mig att beröra. Herr Civilministern begär, att fem millioner riksdaler skola ställas till Kongl. Maj:ts disposition att utgå med en million riksdaler årligen under nästföljande fem år för att användas till understödjande af enskilda bolag, som bilda sig för jernbanors anläggande. Jag gillar förslaget att lemna en dylik summa för det uppgifna ändamålet till Kongl. Maj:ts disposition, men i afseende på sättet har herr Civilministern uttryckt den mening, att bolagen skulle erhålla antingen låneunderstöd mot fem procents ränta och två procents amortering jemte några förut brukliga vilkor, hvaribland räntefrihet under byggnadstiden, eller också en gäfvä, motsvarande "jemnt $\frac{1}{4}$ -del af anläggningskostnaden".

Hvad nu först beträffar understöd genom lån, så hemställer jag vördsamt, att Stats-Utskottet behagade vidtaga den modifikation i lånevilkoren: 1:o) att räntan må bestämmas till 4 procent att utgå från de dagar, lånebeloppen lyftas; 2:o) att amorteringen bestämmes till minst 2 procent; och behöfver amorteringen ej ovilkorligen taga sin början förr än från och med sju kalenderåret efter det, under hvilket den ifrågavarande jernbanan till hela sin längd blifvit för allmän trafik öppnad. Jag har sjelf på en våtare väg öppnat kommunikationslinier, och jag vet af erfarenhet, att man under de första åren har nästan intet för de kol man bränner. Dessa vilkor äro lättare för jernvägsbolagen att uppfylla än de af herr Civilministern uppställda. *Lån med räntefrihet*, som hittills brukats, äro olämpliga, ty ofta hafva beloppen upptagits, ej för att i första hand användas till jernvägsbyggnader, utan helt enkelt för att tillsvidare utlånas mot ränta. Att genast begära amortering, innan trafiken å den nya banan hunnit komma i gång, har vållat, att jernvägsbolagen nödgats på annathåll upplåna penningar för att dermed verkställa amorteringen. Jag hyser den öfvertygelsen att, om upplåningen för statens räkning ställes klokt, så skall framdeles statens uppoffring, på de af mig föreslagna villkoren, blifva af ganska ringa betydighet.

Beträffande förslaget att understödja jernvägsbolagen medelst *gäfvor*, så lærer det väl få anses för ett skriffel, att denna gäfvä ovilkorligen skulle utgöra: jemnt en fjerdedel af anläggningskostnaden. Om det blir beslutadt att till dylika bolag bortgifva penningekapital, så bör man väl lemna regeringen fria händer att, i fall ändamålet kan vinnas med mindre än en fjerdedel, då inskränka gäfvans storlek. Men jag nödgas helt och hållet motsätta mig dessa gäfvor. Åtminstone bör man först under ett antal år tillämpa låneunderstödsmetoden, innan man börjar med gäfvorna. Visar det sig då, att de önskvärda jernvägsanläggningarne kunna utan gäfvor åstadkommas,

så blir det en besparing för staten. Första tanken att lemna dylika gåfvor uppkom under en tid, då ett par af våra enskilda jernvägsbolag hade iråkat sådan förlägenhet, att de ej kunde betala sina annuiteter till staten, och det ansågs kunna komma i fråga, att staten skulle blifva nödsakad öfvertaga affärerna. För att för framtiden förekomma att staten skulle invecklas i större affärer än Riksdagen velat eller ämnat, ansåg man det vara just så godt att gifva jernvägsbolag en understödssumma på en gång för att sedan vara dem qvitt. Sålunda uppkom detta gifmilda förslag, som jag icke vill fritagga mig från att hafva gillat; men jag tror, att man nu måste lemna det å sido, ty det går sannerligen icke an att vid en riksdag, då man bjuder på fördubblad beskattning för industriella företag i allmänhet, antaga ett förslag att, till vissa industriella företag, af allmänna medel bortskänka penningekapital. Många andra gagnande industriella företag skulle säkert anse sig lika berättigade till statsunderstöd, och ganska svårt blifve att förneka rimligheten af dylika anspråk. För resten anser jag, att Riksdagen väl kan ställa ett belopp till Kongl. Maj:ts disposition i utlåningsväg, men Riksdagen bör icke afhända sig rättigheten att i hvarje särskildt fall besluta, då frågan gäller att med statsanslag utan återbetalningsskyldighet understödja enskilda företag. I öfrigt har jag för min ringa del ingen erinran att göra mot hvad som förekommer i den Kongl. propositionen under sjetta hufvudtiteln.

Tyvär är jag icke alldeles lika lycklig med afseende på nu föreliggande sjunde hufvudtitel. En föregående talare har anmärkt och funnit oegentligt, att uteslutande lägga den förhöjda beskattningen på andra och tredje artiklarna i bevillningsförordningen. Ehuru jag gern instämmer i den förhoppning, att Bevillnings-Utskottet må se sig om afven åt andra håll, kan jag icke obetingadt ogilla, att inkomst af kapital och arbete får läggas till grund för ökad beskattning. Men hvad jag deremot högt beklagar är, att herr Finansministern icke behagat underkasta dessa delar af bevillningsförordningen någon granskning och framlagt förslag i syfte att få förordningen att bättre motsvara det gifna ändamålet. En dylik granskning hade bort föregå, innan en skatteförhöjning, som drabbar så ojemnt, ifrågasattes. Bevillningen efter andra artikeln utgår efter olika uppfattning på olika orter och bland olika klasser. Man hör talas om kommuner, der kommunalskatten är femton gånger så hög som bevillningen till Kronan, men detta förhållande kan hafva uppkommit derigenom, att Kronan fått alltför litet, och att ingen gjort anmärkning derpå. Embetsmän, som ingen annan inkomst ega än sin lön, beskattas jemförelsevis för högt, hvaremot embetsmän, som utföra uppdrag och göra affärer, vanligen beskattas för lågt. Industriidkare, som gå till taxeringsmännen med öppen bok, beskattas högt, hvaremot andra, som prestera goda vänners intyg, vanligen skatta för lågt. Personer, som bebo städer, der hyrorna äro ovanligt höga, men icke desto mindre lefva tarfligt, erhålla en hög debetsedel, som oftast är orättvis. Detta är något som erinrar om den så kallade fönstertaxan i England. Emellertid synes mig, att herr Finansministern bort framställa förslag till ändringar i andra artikeln af be-

villningsförordningen, som vid närmare granskning kanske företer ännu andra oegentligheter än de af mig nu påpekade. Detta hade bort föregå eller åtminstone komma samtidigt med förslaget att fördubbla bevillningen. Som sakerna nu äro, ernås icke det man söker eller visshet om huru mycket en hvar rätteligen eger uti inkomst af kapital eller arbete.

Beträffande tredje artikeln, så lemnas man i ovisshet om, eller åtminstone är det icke utsagdt, om bevillningen på tidnings-, kortstämpel och handelsresande är fritagen från fördubblingen. I afseende på skatten å banksedlar, så har redan Grefve Hamilton fastat uppmärksamheten på det orättvisa i denna beskattning, och jag kan tillägga, att äfven denna punkt i bevillningsförordningen tarivat revision. innan den bort komma i fråga att i vidsträcktare mån tillämpas. Skatten beräknas nu efter det under helt års lopp någon enda dag högsta beloppet utelöpande banksedlar. Nu inses lätt, att efter Herr Finansministerns förslag skola de banksedlar, som icke varit i rörelsen utelöpande mera än trettiosex dagar, komma att draga en skatt af *fyra* procent, hvilket är orimligt. Det är möjligt, att låntagaren i sista hand får vidkännas denna tunga, men det är säkert, att alla näringsgrenar komma att lida genom åtgärder som förtynga bankrörelsen. Jag tager emellertid för gifvet, att för detta förslag en djupare tanke legat till grund, än jag lyckats fatta, och jag hoppas, att Bevillnings-Utskottet skall underkasta framställningen all den utredning, hvaraf den är i behof.

Grefve Hamilton har redan gjort ganska väsendtliga anmärkningar mot det föreslagna upplånings sättet. Äfven om man besluter sig att fylla några af statsbehofven genom att upplåna penningkapital för statens räkning, så måste upplånings sättet alltid betraktas såsom en särskild fråga, förtjent af stor uppmärksamhet, emedan statens upplåning inverkar menligt på penningemarknaden för de enskilde, i fall lånesättet är olämpligt. Till det olämpliga uti ett lånesätt under nuvarande förhållanden, då frågan gäller statslån, hörer denna äflan att vidhålla en räntefot af *fem* procent. Hur kan man begära, att fastighetsinteckningar och andra utmärkta säkerheter skola kunna belånas till fem procent, så länge man kan få statsobligationer, som gifva en högre afkastning än fem procent. När man vidhåller den *föreskrifna* räntefoten så hög som fem procent, så är det ju klart, att då ingen lærer vilja betala öfver pari för obligationer, staten med detta lånesätts begagnande aldrig kan erhålla penningkapital billigare än till fem procents ränta. Man bör dock ihågkomma, att år 1855 försålde hypoteksföreningar sina *fyra* *procents* amorteringsobligationer inom landet till ett pris af ända till nittiotvå procent, hvilket gifver en *effektiv* ränta af fyra och sex tiondedels procent, som skall af låntagaren betalas. Så fördelaktigt resultat kan aldrig ernås medelst det lånesätt herr Finansministern nu föreslagit.

Det är fåfängt att hoppas, att svenska staten skall blifva helt och hållet skuldfri. I jembredd med en fortgående utveckling uppkomma nya behof, hvartill statskrediten lämpligen kan anlitas. Under sådana förhållanden är det af framstående vigt att införa någon

planmessighet i upplåningssättet. En ordnad upplåning för statens räkning ökar statskrediten och medför billigare utgifter för stats-skuldens betalande så till kapital som ränta. Jag finner för min del uti det nu framlagda förslaget icke något spår till tanke att ordna statens upplåning, utan det är som vanligt, att då man behöfver penningar, går man ut och lånar dem, utan afseende på hvad inflytande lånesättet kan komma att utöfva på penningemarknaden. Såsom ett bevis på frånvaron af all planmessighet i föregående beslut må anföras, att vi ännu icke hafva till fullo betalt krigskostnaderna från år 1809, och att vi hafva en mångfald af olika slags amorteringsobligationer i marknaden. Man bör endast anlita tvenne upplåningssätt, det ena för tillfälliga lån, som, enligt de åsichter Stats-Utskottet gillat, alltid böra ställas å bestämd förfallotid, ej längre än 10 år; det andra medelst införandet af *ouppsägbara* räntebärande obligationer, som naturligtvis ej kunna grundas på någon lämpligare räntefot än fyra procent. Ett förslag i denna riktning var sistlidne riksdag under ompröfning, men lyckades då ej vinna afseende. Staten hade likväl kunnat göra en vinst af flera millioner, om detta upplåningssätt då blifvit infördt, ty det hade varit under nästlidne sommar möjligt att till billigt pris inköpa statens äldre obligationer i utlandet och deremot med fördel försälja statens nya obligationer inom landet. Nu föreslås att jemte det fyratioåriga femprocents-amorteringslånet å fyratio millioner, som blifvit förlidit år upplagd, nu upplägga ett nytt *tolf-års femprocents amorteringslån*, stort femton millioner Riksdaler. Anledningen hvarföre jag för min del anser så högst nödvändigt att införa en ordnad upplåning för statens räkning är den, att man genom en god statskredit bidrager till vårt oberoende mer än med femtio bataljoner. Det är i öfrigt ganska anmärkningsvärdt, att under åren närmast efter 1857 års kris, då ledigt penningekapital, som sökte fast placering, helt och hållet saknades, tusentals röster ropade på "införandet af ett inhemskt fondsystem", men nu, när sådant mycket väl låter sig göra, finnes nästan ingen, som tänker derpå.

Herr von Koch: Jag har att göra en anmärkning mot ett förslag, som förekommer under andra hufvudtiteln, der Kongl. Maj:t af Riksdagen äskar ett årligt anslag af 24,000 R:dr för inrättande af en så kallad lagbyrå, eller ständig komité för behandling af lagärenden. Hvar och en, som ihågkommer, huru ringa resultat de komitéer, som under sednare år blifvit tid efter annan nedsatta för behandling af olika lagärenden, lemnat, huru de förhoppningar man gjort sig om deras verksamhet ofta nog blifvit felslagna, samt huru ofantliga kostnader de medfört; måste känna sig tacksam för den åtgärd, som af Kongl. Maj:t nu blifvit föreslagen; men jag kan dock icke underlåta att i afseende på förslaget *form* framställa den anmärkningen, att det icke synes mig lämpligt, att ledamöternes antal i denna lagbyrå ovilkorligen skulle vara *tre*, och att hvardera af dem skulle åtnjuta ett bestämdt årligt arvode af 8,000 R:dr. Mig synes mycket lämpligare, att Riksdagen för ifrågavarande viktiga ändamål ställde till Kongl. Maj:ts disposition ett *reservationsanslag* af samma

belopp, som Kongl. Maj:t äskat, eller 24,000 R:dr, så att Kongl. Maj:t vore af den kungliga svenska afunden oförhindrad att i lagbyrån inkalla äfven en och annan yngre ledamot, som, åtminstone i början, kunde åtnöja sig med lägre aflöning än 8,000 R:dr om året. Jag tror, att ett sådant inkallande af äfven yngre, skicklige ledamöter är nödvändigt, ty för den svåra och viktiga uppgift, denna lagbyrå skulle få sig anvisad, erfordras en lång tids öfning och erfarenhet, och vi kunna icke påräkna att till ledamöter i en sådan komité erhålla en Richert, en Staaff, en Zenius, sådana de voro då de slutade sin bana, men vi kunna väl hoppas, att äfven vår tid skall kunna erbjuda lika skickliga jurister som nämnde utmärkte män voro, då de först kallades till lagstiftningsarbetet. Då lagkomitéen först tillsattes, invaldes deri ingalunda män, som voro särdeles gamla, utan sådana som voro utmärkta för grundliga insigter och klara hufvuden, och jag tror det vara nyttigt, att äfven den lagberedning, Kongl. Maj:t nu föreslagit, rekryteras på samma sätt. Om fråga uppstode att i lagbyrån invälja en domare, som af sitt innehafvande embete hade högre inkomster än 8,000 R:dr och derföre möjligen skulle tveka att afstå från sitt förra embete och åtaga sig den honom erbjudna befattningen såsom ledamot af lagbyrån, vore det möjligen äfven fördelaktigt, om Kongl. Maj:t egde till sin disposition ett mindre belopp sparadt å reservationsanslaget och sålunda hade fria händer vid bestämmandet af ledamöternes aflöning och vore oförhindrad att kunna tillägna sig de yppersta förmågorna. Innan jag lemnar andra hufvudtiteln, vill jag fästa mig vid en fråga, som jag önskar måtte tillvinna sig herr departementschefens uppmärksamhet, eller det förhållande att allt sedan nya strafflagens införande bötesmedlen beräknas såsom en tillgång och upptagas bland statsverkets inkomster. Det var, enligt min åsigt, olyckligt att, då bötesmedlen indrogos till statsverket, hvilken åtgärd i min tanke var riktig, man icke på samma gång ställde dessa medel till Kongl. Maj:ts disposition, för att, t. ex. efter förslag af landshöfdingarne, användas till belöning och uppmuntran åt de åklagare, som visat nit och skicklighet vid gröfre brotts upptäckande eller till ersättning för de kostnader, åklagare dervid ofta nog kunna tillskyndas. Jag tror, att hvar och en, som vistats i landsorten, skall hafva funnit huru bedröfligt resultatet blifvit deraf, att någon sådan uppmuntran icke kan lemnas, och huru mycken lojhet råder bland åklagare i sådana mål, der de icke kunna påräkna bötesandelar och derigenom erhålla någon belöning för sin möda. Det är visserligen sannt, att i somliga län landstingen beviljat för ifrågavarande ändamål ett mindre anslag, som ställts till Konungens befallningshafvandes disposition, och så är t. ex. förhållandet i det län jag tillhör, der detta anslag ock har haft åtminstone någon verkan på åklagarnes nit, men denna angelägenhet är dock icke egentligen en kommunens enskilda affär, utan bör åligga staten, som i första rummet har att upprätthålla rättstillståndet. Jag har velat fästa uppmärksamheten på denna viktiga fråga, och möjligt är, att jag kommer att väcka någon motion om bötesmedlens användande på annat sätt än nu är förhållandet.

I afseende å fjerde och femte hufvudtitlarne vill jag nu icke yttra mig utan anhåller att få till dem återkomma, sedan Kongl. Maj:ts proposition om arméorganisationen blifvit till Riksdagen öfverlemnad. Jag vill emellertid nu vid det första tillfälle, som erbjuder sig, och då jag kanske af många bland Eder, mine Herrar, är känd såsom motsträfvig och motvillig i fråga om skatters ökande eller nya låns upptagande, förklara, att, om sådant är nödvändigt, för att snart kunna försätta fäderneslandet i det tillstånd, att det kan skydda sin sjelfständighet, jag hvarken skyr den ena eller andra utvägen för detta stora måls uppnående, men jag vill på samma gång tillkännagifva, att jag därför icke gerna vill anlita låneutvägen, utan heldre väljer den andra mera direkta utvägen eller förhöjd beskattning, hvarigenom man icke kastar på vara efterkommande bördan af utgifterna för ordnandet af sådana förhållanden, som de kanske få svårt nog att ordna för sig sjelfva. Då jag, såsom sagdt, ogerna vill använda den för mig förhatliga låneutvägen, hvilken jag dock medger vara nödvändig, om någon annan icke kan utinnas, är det för mig en pligt att söka anvisa något annat sätt för beredande af högre statsinkomster. I detta afseende är jag redan förekommen af den förste värde talaren, med hvilken jag instämmer i sjelfva hufvudfrågan, under det jag likväl skiljer mig ifrån honom i afseende å detaljerna. Med anledning af det utmärkta anförande, som vid förra riksdagen af dåvarande herr Civilministern afgafs vid behandlingen af Herr Forssbecks motion angående beskattning å bränvinsnärningen, hade jag väntat mig, att regeringen vid denna riksdag skulle göra någon framställning i detta anse. Enligt min tanke gick Herr Forssbecks motion i afseende å beskattningen ut endast derpå, att äfven den rike och förmögne skulle lika med den fattige få betala konsumtionsafgift för de spritvaror han förtär, och denna beskattningsmetod synes mig vara den bästa, man kan tänka sig. Sådant som förhållandet nu är, får den fattige, som köper sin *sup*, till staten erlägga en skatt af 1 R:dr 10 öre för kannan, den som har råd att köpa en half kanna slipper med en skatt af 95 öre för kannan, och den som är rik nog att kunna köpa 15 kannor på en gång erlägger en skatt af endast 70 öre kannan. Om man nu antager det förslag, som Bevillnings-Utskottet vid förra riksdagen framställde om sammanslagning af de 40 örena i utskänkingsafgift och de 70 örena i tillverkningsafgift, skulle såväl staten deraf skörda fördel som ock en orättvisa af den beskaffenhet, jag nyss nämnt, förekommas, och om man tillika lemnade anstånd med skattens erläggande, så tror jag icke, att bränvinsbrännarne skulle hafva något att beklaga sig öfver. Mot ett sådant ordnande af bränvinsbeskattningen har man dock att vänta opposition från de stora bränvinsbrännarne, som frukta större konkurrens, samt från representanterna för de stadssamhällen, som för det närvarande grundat sina stater på utskänkningen af bränvin. Det är dock icke min mening att beröfva dessa städer deras stora inkomster af bränvinsskatten, för såvidt den på fullt ärligt sätt af städerna åtnjutes, utan därför skola de gerna få ersättning. Staten skulle i allt fall skörda vinst på denna anordning, och på samma gång skulle ett stort sedligt ändamål befrämjas. Kanske skulle man derigenom äfven kunna göra en mängd aktade och

inflytelserika män till lika goda *stats*-borgare som de nu äro *stads*-borgare. Äfven skulle man derigenom kunna lyckas knäcka lönkrögery, denna rörelse som lever på att eludera utskänkningsskatten och som alstrar så mycket ondt i sedligt afseende. Att deremot ensamt höja den nuvarande bränvinsskatten, sådan den nu utgår, tror jag icke låter sig göra under närvarande förhållande.

Förutom den utväg, jag nu föreslagit för beredande af ökade statsinkomster, finnes äfven en annan ressur, som jemväl blifvit påpekad af Grefve Hamilton, eller beskattning å tobak. Man har varit ense om, att denna öfverflödsvara borde beskattas, och man har endast tvistat angående sättet därför, men huru svårt det än må vara att angifva detta, skall jag dock göra ett försök dertill och underkasta mitt förslag Bevillnings-Utskottets pröfning. Genom en sådan beskattning skulle icke obetydligt kunna vinnas, och om man kunde lyckas att använda båda de utvägar, jag nu omnämnt, skulle man möjligen erhålla tillräckliga medel till utgifterna för vårt försvar. Sedan dessa äro betäckta, skulle jag för min del önska, att beskattningen nedsattes å kaffe, som, säge hvad man vill, dock är en nödvändighetsartikel i våra flesta kojor: — men detta blifver en *cura posterior*.

Hvad angår den föreslagna utvägen att fördubbla bevillningen genom att taga ut densamma en gång till under benämning af vapenskatt, så anser jag mig med afseende å min ställning till bevillningsförordningen, samt för att icke nu onödigt upptaga Kammarens dyrbara tid, böra, om så fordras, emellan fyra ögon med Herr Wallenberg, försvara denna förordning mot de beskyllningar han gjort denna förordning, hvilka i min tanke äro orättvisa. Deremot får jag, såsom ledamot i den komité som uppgjorde förslag till bevillningsförordningen, förklara, att jag aldrig föreställt mig, att de artiklar, som blifvit hänfödda under tredje artikeln, och som äro af alldeles exceptionel beskaffenhet, skulle blifva föremål för förhöjning. Till denna artikel flyttades sådana beskattningsföremål, som man då för tiden ej ansåg sig kunna utesluta, men hvilka liksom bildade en öfvergång, och som man hoppades kunna småningom stryka ut. En sak, bevillningen å frälsehemman, är ock dit hänförd, emedan den länge stått i bevillningsförordningen, ehuru den egentligen är eller åtminstone af Rikets Ständer förklarats vara utaf grundskatts natur, hvilket gör det betänkligt att fördubbla densamma. Lika betänkligt skulle jag anse att fördubbla den afgift, som i tredje artikeln är bestämd för privatbankernas sedelutgifning. Jag tror icke, att regeringen härigenom velat vinna popularitet; men min fulla öfvertygelse är, att de som mest hata privatbanker icke på detta sätt skulle träffa den, som de egentligen ville träffa. Man har temligen starka anledningar att tro, att denna beskattning är riktad mot en eller annan större enskild bank, men med Stockholms enskilda bank t. ex. förhåller sig så, att dess sedelutgifning är af fullkomligt underordnad vigt för banken, och i stället för att träffa de större bankerna, skulle man kanske gifva dödsknäcken åt flera smärre banker, som egentligen lefva på sedelutgifningen. Jag anser således, att, om man blir nödsakad att höja bevillningen, man bör inskränka sig till andra artikeln, mot hvilken

visserligen kan riktas den befogade anmärkningen, att man får betala icke endast för hvad man eger utan äfven för hvad man är skyldig. Detta missförhållande kan det möjligen vara tid att nu söka förebygga, men år 1859 tordes icke bevillningskomitéen taga ut steget så långt, att, likasom kapitalister, handlande och alla andra näringsidkare, äfven jordbrukare och fastighetsegare befriades från *eganderätts*-bevillning, för hvad de *icke* ega, och sluppo med bevillning af *netto*-inkomst.

I afseende på sjette hufvudtiteln och särskildt jernvägsbyggnaderna förbehåller jag mig att få yttra mig i sammanhang med en motion, som jag kommer att afgifva. Om det skulle blifva fråga om upptagande af lån, så instämmer jag hufvudsakligen uti hvad Herr Wallenberg yttrat om perpetuella räntor, i hvilket ämne jag förra riksdagen var motionär, men jag skiljer mig dock från honom i några afseenden och vill t. ex. ej hafva räntan i dessa fall fixerad högre än 3 procent; hvarom jag emellertid får tillfälle framdeles yttra mig närmare.

Friherre Raab, Adam: Den Kongl. proposition, som nu är före till remiss, utgör, mer än vanligt, uppslaget till Riksdagens viktigaste beslut, och vid ingen af de föregående 14 riksdagar jag bevistat hafva de deri behandlade frågor tagit de dimensioner som denna gång. Stora summor begäras i den Kongl. propositionen till försvarets ordnande, men jag får säga, att jag skulle, för min del, snarare önska i vissa delar en tillökning än nedprutning deri. Jag anser nemligen försvarsfrågan så viktig, att propositionen i detta afseende bör med största tacksamhet mottagas. Men då jag erkänner detta, å ena sidan, fordrar jag ock, å den andra, att man ådagalägger desto större sparsamhet, der det låter sig göra vid anskaffande af medlen till vårt försvarsverk. Det är från denna synpunkt jag vill skärskåda den Kongl. propositionen.

Hvad den 1:sta hufvudtiteln beträffar, är jag för mycket rojalist för att vilja en nedsättning, och för mycket sparsam för att sätta i fråga en tillökning af derunder förekommande anslag.

Vid 2:dra hufvudtiteln helsar jag välkommet förslaget om en lagbyrå. Ej så att jag anser det föreslagna sättet för dess bildande så alldeles lämpligt, men jag helsar förslaget välkommet på grund deraf, att jag hoppas vi härefter snart skola få emottaga en proposition, å hvilken vi länge väntat, om underdomstolarnes reorganisation, en af de viktigaste frågor för vårt land, likasom vi då möjligen kunde få motse en lösning af den maktpåliggande frågan om vår kreditlagstiftning. Jag vet, att en komité för den frågan för ett par år sedan nedsattes, men dess ledamöter hafva haft så många jern i elden, att dess arbete ej hunnit blifva färdigt.

Vid 3:dje hufvudtiteln tillät jag mig förlidet år göra en hemställan till herr Utrikesministern, huruvida det ej skulle vara ändamålsenligt att, i stället för att, såsom nu är händelsen, den diplomatiska korpsen är slutet inom sig, personer utom korpsen, hvilka utmärkte sig för skicklighet och språkkunskap och hade andra befattningar i staten, skulle kunna få inträde på den diplomatiska banan, hvaremot personer, som egnat sig åt den, skulle kunna sedermera be-

fordras i andra statens embetsverk. Jag föreställde mig att på så sätt en större erfarenhet kunde vinnas af så väl vårt eget land som af förhållanden i utlandet, och att derigenom skulle, bland annat, besparas ej obetydligt af nu utgående exspektanslöner. Man lemnade då till svar, att ett sådant insläende på den diplomatiska banan af personer, ej dertill uppfostrade, *förr* kunde varit möjligt, men ej numera, då större finess vore behöflig vid diplomatiska ärendens handläggning. Det skulle numera nödvändigt fordras, att hvarje diplomat uppfostrades dertill från början. Jag har i anledning af detta svar kommit att reflektera öfver åtskilliga under sistlidet år tim de händelser, och ber att få hemta några exempel från tiden vid uppkomsten af det sorgliga krig, som ännu pågår mellan två mot oss vänskapliga makter, Tyskland och Frankrike. Hur förhöll det sig med diplomatien i det ena och det andra riket? Herrarne minnas, att det var Benedetti, som var sitt lands ombud hos Konung Wilhelm och att Gramont var utrikes-minister. Hvad desse män beträffar, är förhållandet, att Benedetti var från början konsularbiträde, men ämnad till diplomat och har sålunda blifvit dertill uppfostrad. Gramont hade, afven han, efter att ej mer än ett halft år hafva varit anställd vid artilleriet, egnat sin verksamhet åt diplomatien. Nu hemställer jag till Herrarne, huruvida vi hafva anledning antaga, att desse båda diplomater voro mera skicklige och bättre utträttade sitt lands dem lemnade uppdrag än den diplomat, med hvilken de hade att göra. Grefve Bismarck. Född 1813. studerade han först juridik, sedan slog han sig ned på landet, var landtråd och sysselsatte sig med kommunala bestyr, 1848 blef han deputerad, och först 1851 inträdde han på diplomatiska banan. År 1859 blef han minister i Petersburg och derefter i Frankrike, som Herrarne känna. Jag skulle kunna taga ett annat exempel. Det är endast få år sedan Cavour var Italiens utrikes-minister och ansågs för Europas störste diplomat. Denne man började såsom ingenjör-officer, blef derefter landbrukare, kommunalman samt deltog i utgifvandet af en tidning, — och vid 40 års ålder ingick han i ministären och blef först Italiens åkerbruks- och sedan dess utrikes-minister och störste statsman. Jag undrar, om ej dessa exempel kunna gifva något stöd åt den mening jag uttalade, att det kunde vara ändamålsenligt, att personer, utan att vara uppfostrade till den diplomatiska banan, kunde få inträda på densamma. Jag vill ej inlåta mig på det ömtåliga ämnet att åberopa våra egna förhållanden. Jag önskar, att Utrikes-ministern måtte få all den tillfredsställelse och fäderneslandet det gagn han väntar sig utaf tillämpningen af sin åsigt i frågan, ehuru jag icke kan såsom prof på diplomatisk finess anse det sätt, hvarpå ett af våra ombud i utlandet nyligen framburit en ursäkt i anledning af en svensk tidnings förseelser.

Hvad 4:de hufvudtiteln angår, anser jag lämpligast att icke nu yttra mig derom, då vi hafva att vänta en särskild Kongl. Maj:ts proposition i dithörande frågor. Jag vill endast erinra, att jag under hela min riksdagsmannatid aldrig lagt mig mot anslags beviljande för försvaret, aldraminst ännar jag göra det nu, då jag gillar hufvudsaken, om än jag skiljer mig i en och annan detalj.

Beträffande den 5:te hufvudtiteln, delar jag så till vida Herr Wallenbergs mening, att jag anser att, om Sverige och Norge, som är ett hafomflutet land, behöfver försvara sig mot en fiende — det Gud länge afvände! — så blir det mot en fiende som kommer öfver hafvet, hvarföre det är gifvet, att vi behöfva en flotta, och dertill anser jag det anslag, som nu begäres af omkring 900,000 R:dr, allt för ringa, och skulle önska, att Sjöministern, i ett afseende i synnerhet, äskat något mer, nemligen för åstadkommande af ett större antal fartyg af mindre cert till försvaret vid våra kuster.

Vid 6:te hufvudtiteln förekomma, bland annat, två frågor, om hvilka jag yttrade mig sista riksdagen, nemligen om anslag till jernvägar samt till de ekonomiska och geologiska karteverken. För det förra af dessa karteverk begäres 52,000 R:dr, för det senare 57,000 R:dr. Jag vet väl, att förliden sommar tillsattes en komité, som skulle på Riksdagens begäran utreda, huruvida icke dessa karteverk kunde sammanlösas. Men jag förmodar, att något förslag från komitéen ännu ej ingått, då samma summer, som vid förra riksdagarna äro begärda, nu åter äskas. Då jag emellertid erfar af ett statsrådsprotokoll vid Kongl. Maj:ts proposition, att endast 500 R:dr influtit för försäljning af ekonomiska kartor, och jag ej kunnat mera än förut vinna någon upplysning om det geologiska karteverkets nytta, utom i rent vetenskapligt afseende, hemställer jag, om ej företrädesvis dessa anslag skulle kunna nedsättas.

Det må förlåtas mig, om jag med några ord berör frågan om jernvägarne. I afseende å spårvidden yttrade jag mig så mycket under förra riksdagen, att då frågan derom nu synes nästan afgjord, det vore olämpligt att nu upptaga tiden dermed. Dock anhåller jag att få säga några ord, som må gälla som en mention honorable åt de smalspåriga jernvägarne. Jag klandrar ej Civilministern, för det han föredragit de bredspåriga banorna, men kan ej underlåta att erinra, hurusom det utlåtande, som Byggnads-styrelsen till Kongl. Maj:ts afgifvit, förekommer mig i så måtto besynnerligt, att der upptagas saker till besvarande, som aldrig varit satta i fråga, men förbigås sådant som bort besvaras. Man har egentligen fäst sig vid, att det skulle blifva två omlastningar på norra banan, en vid Storvik och en vid Upsala, hvilket just de som förfäktat smalspårighets-systemet sökt förekomma genom att allt från början yrka, att banan skulle blifva smalspårig ända från Stockholm. Jag antager jemväl, att skilnaden i kostnad för byggande af smal- och bredspåriga banor är större än Byggnads-styrelsen beräknat. Jag hemtar stöd härför i hvad jag erfarit från kostnadsförslagen till alla enskilda banor, äfvensom i det förslag Byggnads-styrelsen uppgjort rörande kostnaden för anläggande af en smalspårig bana, norr om Gefle—Dala-jernväg. Jag kan ej fatta hvarföre en smalspårig bana skulle vara dyrare söder än norr om Gefle—Dala-vägen. Men under närvarande förhållanden är det ej skal att strida härom: saken kan redan anses fallen. Hvad emellertid angår de bredspåriga banorna, gör jag full rättvisa åt Civilministerns förslag att, om sådana skola byggas, företrädesvis å dem bör användas tung öfverbyggnad och grofva skenor, ty en bredspårig bana med lätta skenor är ett öting.

Jag kommer nu till en fråga af stor vikt, den om beviljande af understöd för enskilda banor. Jag vet, att Jernvägskomitéen föreslagit, att en fjerdedel af anläggningskostnaden skulle lemnas såsom *anslag*, men en reservant, att två tredjedelar skulle beviljas i form af *lån*, och detta senare sätt för understöds lemnande har företrädesvis blifvit af herr Civilministern förordadt. Uti motiveringen för denna herr Civilministerns åsigt instämmer jag till alla delar, och betraktar man de banor, som för närvarande byggas af utländska bolag i vårt land, synes det verkligen icke inbjudande att fortgå på den vägen. För banan emellan Nässjö och Oscarshamn, hvarmed man, i förbigående sagdt, ej hunnit långt, hafva entreprenörerna förbehållit sig en anläggningskostnad af 680,000 R:dr per mil, under det banan i själfva verket lär kunna byggas för 400,000 R:dr per mil. Ser jag vidare på Frövi—Ludvika-banan, så har man sagt mig, att den ej lär komma att blifva inbjudande för trafiken. Bolaget lär nemligen hafva så vidsträckt begagnat den i koncessionen medgifna högsta lutning på banan af 1 på 60, att banan troligen kommer att likna en backig landsväg. Men hvad gör detta ett utländskt bolag, som blott bygger banan för att sedan sälja sina aktier. Annorlunda skulle nog förhållandet blifva, om den ort, en jernväg skulle genomgå, *sjelf byggde den*.

Af Kongl. propositionen finner jag äfven, att Jemtland gjort ansökning att i förevarande fall erhålla understöd. En bana genom denna provins skulle vara en bland de viktigaste för vart land äfven i militäriskt hänseende, och det vore synnerligen önskvärdt, om den kunde komma till stånd, men hvad jag i hög grad beklagar är att det blifvit ifrågasatt, att densamma skall byggas af ett utländskt bolag. Utom de exempel, jag nyss nämnde, vill jag anföra ett annat bevis på vådorna af dessa utländska bolag. Erinren Er. mine Herrar, att för *två* riksdagar sedan ansågo vi oss ej kunna reklamera från England 500,000 R:dr. som blifvit ett engelskt bolag beviljade för byggande af Gellivare-jernvägen, fastän bolaget icke fullgjort sina derför åtagna förbindelser. Korteligen sagdt, jag anser det vida fördelaktigare att kunna åstadkomma våra jernvägar genom inhemska bolag, och därför bekänner jag mig obetingadt till den mening, som finnes uttryckt i en komiterades betänkande bifogad reservation, att heldre bevilja lån till $\frac{2}{3}$ än anslag till $\frac{1}{3}$. Men på samma gång vill jag erinra vid Civilministerns hemställen: att för enskilda jernvägsbyggnader 5 millioner måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition, hvaraf en million skulle ärligen utgå; att sistnämnda belopp väl kan anses tillräckligt, om bidragen utgå i form af anslag, men är allt för ringa, i händelse det skall användas till utlåning; och jag anser, att från statens sida intet hinder kan möta att såsom lån bevilja ett vida större belopp, då staten derpå endast kunde göra någon ränteförlust. Beträffande vilkoren för återbetalningen tror jag, liksom Herr Wallenberg, att längre tid bör bestämmas, innan amorteringen skall taga sin början.

På 7:de hufvudtiteln förekommer en viktig fråga, den om teatern. Den är en konstanstalt, viktig för vårt land. Vi hafva en god teater och sujetter som vi kunna vara jaloux om, hvarföre vi böra sträfvä för denna teaters upprätthållande. Kanske hade man dock

bort taga i betänkande, huruvida ej det anbud, som utaf den förre egaren af Dramatiska theatern blifvit gjordt att återtaga densamma, vore fördelaktigt; men måhända kan detta ej lämpligen ske, och för ingen del ville jag medverka till ett beslut, som skulle förstöra vår theater.

Jag kommer nu att något uppehålla mig vid den viktiga frågan: hvarifrån medel skola tagas till betäckande af de i propositionen föreslagna utgifter, och instämmer dervid med den förste talaren, att det vore önskligast, om vi kunde genom *beskattning* i en eller annan form åstadkomma den, så att ett *lån* ej skulle blifva af behovet påkalladt. Han föreställde sig, att 3 millioner om året vore nog. Nåväl! om det blir 3, ja 4 millioner, tror jag ej utvägar skulle saknas att åstadkomma en sådan summa *utan lån* och *utan* att anlita bevillningen, som jag, lika med föregående talare, anser i sista rummet böra tillgripas. — För att i min mån bidraga till utredande af frågan, huruvida det vore möjligt att åstadkomma en beskattning å tobak, har jag förskaffat mig öfversättningar af den ryska lagstiftningen, hvad den rör tobaks-accisen, och af den amerikanska, hvarjemte jag om några dagar väntar från Portugal afskrift af der gällande författningar i samma ämne. Jag har i dag hört af en ledamot på Blekings-bänken, att han utarbetat ett förslag i ämnet, och det vore väl, om flera dylika kunde inkomma, och Bevillnings-Utskottet der ville upptaga det lämpligaste. Jag ber att få nämna, att i Amerika har tobaksskatten, oberoende af tullen, uppgått till 18,600,000 dollars, hvilket utgör ungefär 66 millioner R:dr. Måhända skulle vi på dylik väg kunna åstadkomma $\frac{1}{10}$ af denna summa. I Ryssland, der lagstiftningen ej är så sträng i detta fall, inbringar denna accis 7,800,000 silfverrubel, hvilken summa egentligen skulle fördelas på en folkmängd af 80 millioner, ty Polen är ej inberäknadt. Men förhållandet är dock, såsom jag erfarit af ryska generalkonsuln, att en stor del af Rysslands befolkning tillhör sekter, som ej förbruka tobak, och att det är endast undantagsvis, som den egentliga bonden röker annan tobak än den han sjelf har odlat och tillredt, hvarföre den beskattade tobaken utgör ett förbrukningsämne endast för de mera bemedlade klasserna. I Portugal, om hvars förhållande härutinnan jag ej nu är i tillfälle meddela närmare upplysningar, är, jemte tull, särskild skatt lagd på tillverkning och försäljning af tobak. Jag ämnar väcka motion om införande af tobaksskatt i vårt land och skall till vederbörligt Utskott öfverlemnna öfversättningarne rörande de ofvanberörda ländernas lagstiftning i frågan. Jag vill endast tillägga, att om man belade snus med 10 och tobak med 20 öre skatt per skålpund och cigarrer med 1 öre per stycke, skulle en summa af circa 1,600,000 R:dr tillfalla statsverket. Och jag tror, att den som röker ej gör afseende på om han får betala ett öre mer eller mindre.

Jag har förut vändt mig till herr Finansministern, med förfrågan om ej en åtgärd i nu angifna riktning borde vidtagas, och har fått till svar, det hinder deremot möta i våra förhållanden till Norge. Jag erkänner, att detta förhållande omöjliggör någon annan beskattning å tobak än genom accis. Men att en sådan kan åvägabringas, visar den skatt vi lagt på bränvinet. I afseende å sistnämnda skatt

önskade Herr von Koch en förändring i den riktning Herr Forssbeck i motion vid sistlidne riksdag föreslog. Jag vill ej neka, att detta förslag har mycket för sig, men det torde blifva svårt, fruktar jag, att då förekomma ett allmännare superi så i stad som på landsbygden. Deremot anser jag det synnerligen lämpligt att öka stämpelpappersafgiften. Jag minnes ej till hvad belopp den utgår i England, men säkert är att den inbringar stora summor. Intet synes mig heller hindra, att vexlar och dylikt förses med en måttlig stämpel. Jag slutar med att upppepa, att jag, innan motionstidens utgång, ämnar framställa förslag om införande af skatt å tobak.

Herr Hasselrot: Det är ej angående *storleken* af det belopp, Kongl. Maj:t åskat för ordnandet af vårt försvar, jag ämnar yttra mig. Summorna äro väl stora, men, enligt min tanke, äro inga uppoffringar, som landet förmår bära, för stora, om de äro nödvändiga att värna vår sjelfständighet och vår urgamla frihet; Och jag är förvissad, att Kongl. Maj:t nogga öfvervägt de härför oundgängliga behofven och ej begärt mera än de kräfva.

Det är deremot beträffande det föreslagna *sättet* för anskaffande af de behöfliga medlen jag önskar yttra några ord, emedan jag ej kan gilla den åsigt, att de böra anskaffas endast genom lån och direkt beskattning. Jag vidhåller den åsigt jag här förut uttalat om ändamålsenligheten af den indirekta beskattningen. Jag känner hvad som är taladt och skrifvet mot detta beskattningssätt: Så säges, att "man stjal penningar ur folkets fickor, så att det ej vet hvad det skattar". För min del anser jag just detta, det föga märkbara i denna beskattning, vara en otvetydig fördel. Det är naturligt, att en börda, om den delas, är lättare att bära, samt att på samma sätt beskattning i den indirekta formen blir drägligare än annan beskattning, derigenom att den fördelas i så ytterst små portioner att den ej kännes. Deremot är jag förvissad, att en fördubbling af en direkt beskattning, sådan som vår bevillning, ålagd oss under 12 år, skulle mötas med stor ovilja i landet och kännas olidlig. Fördelarne af den indirekta beskattningen äro många, och jag vill anföra några få: Så ligger en rättvisa deri, att den, som mycket konsumerar, får mycket betala, helst då man besinnar att konsumtionen i allmänhet rättar sig efter förmågan att konsumera. Den, som ej förmår bära en sådan skatt, har derjemte tillfälle att åtminstone delvis undandraga sig den genom att minska sin konsumtion. Då dertill kommer, att särdeles lämpliga beskattningsartiklar för närvarande finnas, synes allt tala för detta beskattningssätt.

Här är förut nämntt tobak såsom ett lämpligt föremål för indirekt beskattning. Då sådan beskattning vid föregående riksdagar blifvit föreslagen, har man invändt, att det vore onödigt pålägga eu sådan skatt. Nu måste väl denna invändning hafva upphört, då man försår dubbel bevillning. Vidare har man anmärkt, att förslaget vore overkställbart, och att det ej låter sig genomföra. Jag kan ej inse hvarföre det skall vara mera omöjligt för oss än i andra länder, såsom England, Ryssland och Frankrike. I de flesta stater är tobaksskatten en af de största skatttitlarna. Nog är denna vara, såsom

en bland de minst nödvändiga, särdeles lämplig att beskatta, och det kan ej vara omöjligt för oss att åstadkomma något sådant. För några riksdagar sedan, då här var en brist i statskassan, beslöts att höja tullen på socker och kaffe, och erfarenheten visade, att denna förhöjning icke kändes, och jag erinrar mig, hurusom till och med priset på kaffe föll samtidigt med tullens förhöjning, hvilket torde vara ett godt bevis på lämpligheten af indirekt beskattning. Och, såsom förut är sagdt, på denna väg kan troligen hela vårt behof fyllas. Jag ber, att det Utskott, som kommer att handlägga denna fråga, måtte betänka detta, och förenar mig med den förste talaren i den åsigt, att det vore lämpligt att ej kasta denna börda på en kommande tid, då vi sjelfve förmå bära densamma, att utgiften derför bör fördelas på 6 år och att minst hälften deraf må upptagas genom indirekt beskattning, så att åtminstone ej mer än halfva beloppet kommer på den allmänna beivlingen.

Friherre Sprengtporten: Lika med en föregående talare anser jag den förstärkning i vårt försvar, som är föreslagen samt så högeligen af behofvet påkallad, ej blifva fullt tillfredsställande, om sjövapnet alltför mycket åsidosättes. Jag antager, att denna sanning skall allt mera framträda, då frågan kommer under närmare granskning i Utskottet, och föreställer mig derför, att ett högre anslag, än det Kongl. Maj:t åskat, blir behöfligt. I afseende å medlet att skaffa de för försvarets istandsättande erforderliga tillgångar, delar jag hufvudsakligen de talares åsigt, som trott att denna inkomst bör i sin mån beredas genom indirekt beskattning. Här äro föreslagna åtskilliga utvägar för kostnadernas bestridande, men jag vill framför allt fästa uppmärksamheten på hvad som kunde vinnas genom en revision af vår tulltaxa. Vår import representerar nemligen bland annat en summa af mellan 40 och 50 millioner, som förut varit beskattad, men nu är fri för all afgift och sålunda icke lemnar ens det ringaste bidrag till betäckande af kostnaderna för tullbehandlingen eller till att ersätta städerna för deras mistade tolag, hvilka utgifter för statsverket tillsammans uppgå till 3,000,000 R:dr.

Man må säga, att om detta skedde skulle hela det finanssystem rubbas som nu gäller. För min del tror jag icke att detta skulle vara någon olycka. Jag anser att under sådana omständigheter, då ett land nödgats till följd af krig eller af andra anledningar åtaga sig stora utgifter, som måste betäckas, eller då landet, såsom här torde vara fallet, befinner sig i den ställning, att det måste i högsta grad anlita sina krafter, för att bevara det dyrbaraste det eger, teorierna böra gifva med sig och vika för de praktiska fördringarne och systemerna för ögonblickets kraf.

Det är denna omständighet, å hvilken jag önskade få fästa Beivnings-Utskottets uppmärksamhet, till det afseende den må förtjena.

Jag har ej vidare något att tillägga och behöfver ej nämna, att jag är beredd till hvilka uppoffringar som fordras för att vinna det ändamål, Kongl. Maj:t åsyftar, och hvilket jag hoppas och tror, att hela svenska folket omfattar med samma intresse som landets regering.

Herr Wærn: Af de anmärkningar, som, till en del af mycket allvarlig art, förekommit mot Kongl. Maj:ts proposition och särskildt mot den del derat, hvarför jag närmast bär ansvaret, vill jag till en början upptaga dem, som den förste talaren gjorde mot det sätt, hvarpå jag beräknat statsverkets inkomster. Uti hans yttrande förekom fränst, att han ansåg det hafva varit klokare, om man icke bland Riksgäldskontorets inkomster upptagit de så kallade undsättningsmedlen; och jag vill således i första rummet säga hvarföre jag gjort detta, nemligen på grund af gällande bestämmelser om dessa medels natur, hvilka bestämmelser hufvudsakligen datera sig från 1847—1848 årens riksdag. Redan vid 1830 års riksdag hade Rikets Ständer såsom *kreditiv* till undsättningar efter inträffade missväxter anslagit en summa stor 1,500,000 R:dr R:mt, och öfverläts år 1840 för samma ändamål till Kongl. Maj:ts disposition de från och med November månad 1841 och framgent inflytande tull-medlen för utländsk spannmål, och år 1846 lyftades af det mindre kreditivet för undsättningar i följd af inträffad missväxt B:ko R:dr 350,000, eller R:mt R:dr 525,000. Vid 1847—1848 årens riksdag beräknades nu undsättnings-fonden, sedan afskrifningar skett och mindre kreditivet blifvit godtgjort, till B:ko R:dr 809,800 eller R:mt R:dr 1,214,700, hvilket Kongl. Maj:t ansåg vara ett alltför ringa belopp och dertföre hvarföret begärde ett ytterligare förskotts-kreditiv af B:ko R:dr 500,000 eller R:mt R:dr 750,000 och dessutom dispositions-rätt förskottsvis af B:ko R:dr 150,000 utaf den då likviderade andelen af de utaf det mindre kreditivet använda medlen, för att gemensamt med de B:ko R:dr 650,000, som säkert ansågos komma att återbetalas af utlånta medel, användas till uppköp af 100,000 tunnor spannmål till reservlager för undsättningar. Rikets Ständer af-slogo likväl förslaget af detta reservlagers bildande "såsom menligt inflytande på den enskilda spannmålshandeln", och ville icke gifva något särskildt kreditiv för undsättningsmedel, utan fördubblade i dess ställe beloppet af det mindre kreditivet, så att detsamma blef En million Riksdaler Banko, deraf hälften bestämdes vara att tillgå för Rikets försvar och hälften för andra högst viktiga och angelägna föremål. Angående dispositionen af undsättningsmedlen yttrade sig då Rikets Ständer: "Slutligen och på det att ej allenast de å särskild räkning i Banken nu inestående undsättningsmedel, utan *äfven dylika framdeles inflytande medel må kunna för andra stats-utgifter, eller till minskande af Riksgäldskontorets upplånings-behof, användas under tiden, intilldess samma medel behöfra begagnas till sådana utbetalningar, hvarföre de äro anslagna, få Rikets Ständer, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af Rikets senast församlade Ständer i underdånighet gjorda och af Eders Kongl. Maj:t, jemlikt nädigt bref den 17 Juni 1845, bifallna framställning, i underdånighet anhålla, att ej mindre de å förenämnda bankoräkning nu inestående odisponerade medel, än den ytterligare behållning, som, utöfver derå anvisade utbetalningar, kan, genom erlagda tullafgifter, eller likviderade undsättningskulder, å samma räkning uppkomma, må, på sätt angående 1830 års kreditiv-medel tillföre varit stadgadt, till Riksgäldskontoret öfverlemnas, emot skyldighet för detta verk att det sålunda mottagna belopp, vid skeende requisitioner, Eders Kongl. Maj:t för der-*

med afsedda ändamål tillhandahålla“. Det är således derigenom uttryckligen sagdt, att dessa medel skola ingå till Riksgälds-kontoret och der vara tillgängliga äfven för andra förefallande utgifter. Man gjorde sig således reda för, att dessa medel icke voro någon besparad fond, utan en *kreditiv-summa*, anvisad på Riksgälds-kontoret, som blott hade skyldighet att intill det belopp, som för undsättningsmedlen var bestämdt, hålla Kongl. Maj:t dessa medel till handa, liksom en bank icke har i kassan inneliggande sammanlagda beloppet af alla beviljade kreditiv, utan blott ser till, att den ständigt har en kassatillgång, motsvarande de kreditivuttagningar som förekomma. Då dessa undsättningsmedel äro inne i Riksgälds-kontoret, äro de således tillgängliga för hvilket kontorets behof som helst, blott kontoret eger tillfälle att, när utbetalningar å dessa medel anvisas, tillhandahålla erforderligt belopp.

Af Kongl. Maj:t, genom det i Rikets Ständers skrifvelse citerade Kongl. brefvet af den 17 Juni 1845, uttryckligen gillade, hafva dessa bestämmelser riksdag efter riksdag till och med år 1868 blifvit förnyade genom ständigt upprepande af slutorden i 1848 års skrifvelse, eller att omförmälda medel borde, i den mån de icke voro för anvisade utbetalningar erforderliga, till Riksgälds-kontoret öfverlemnas, emot skyldighet för detta verk, att det sålunda mottagna beloppet vid skeende requisition för dermed åsyftadt ändamål Kongl. Maj:t tillhandahålla. Att åter efter 1868 denna bestämmelse icke blef förnyad beror endast derpå, att på Kongl. Maj:ts framställning giltigheten af de beslut som då fattades icke inskränktes till det år, för hvilket statsregleringen uppgjordes, utan således, till dess nya beslut fattas, fortfarande äro gällande.

Då man bestämd vet, att så och så mycket af dessa medel skola inflyta under detta och följande år, vore det därför i min tanke icke blott högst olämpligt, utan äfven i bestämd strid med betydelsen af gällande föreskrifter, att ej taga dem i beräkning bland kontorets inkomster. Man har ock hittills alltid beräknat dessa medel bland kontorets tillgångar, så snart de legat inne i kassan, men deremot icke bland väntade inkomster upptagit de återbetalningar af utlånade undsättningsmedel, som under statsreglerings-perioden väntades skola till Riksgälds-kontoret inflyta, emedan man ansett dem motsvaras af de undsättningsbelopp, som möjligen kunde komma att under samma period utgå. Häruti förefinnes dock alldeles ingen riktig princip, enär man ej kan förutsätta, att de år, då, efter det en svår missväxt härjat, mycket stora undsättningsbelopp äro hos låntagande kommuner utestående, men snart till återbetalning förfallna, behofven af nya undsättnings-understöd skola vara mångdubbelt större, än de år, då, efter det en längre tid sedan sista missväxt förflutit, nästan alla undsättningsmedel äro hos Riksgälds-kontoret inrestående och knappt några låne-återbetalningar förfallna. Man skulle snarare vara frestad antaga motsatsen, eller att ju längre tid sedan sista större missväxt förflutit, desto mera skäl förefinnes att göra sig beredd på att en ny sådan kan inträffa. Vid beräkningen af statsverkets tillgångar och inkomster kan jag emellertid ej finna, att det gör någon skillnad, om dessa medel äro inrestående eller utlånade,

lånade, så vida de kunna beräknas med säkerhet inflyta; och det är i detta afseende att märka, det dessa medel numera icke lemmas till enskilda personer, utan till för dem gemensamt ansvariga kommuner, hvarföre de på det hela taget ganska pålitligt inkomma. Att ej taga med i räkningen dessa 818,368 R:dr 69 öre vore ju ingenting annat än att för bestridande af Kontorets utgifter pålägga en motsvarande skatt eller upptaga ett motsvarande lån, men när nästa riksdag kom, hade emellertid en del af medlen influtit och återstoden inom nästa års utgång. Då skulle de finnas i kassan och vara en tillgång, och det upptagna lånet eller skatten vara ett onödigt plus i kassatillgången. Ej kan ett sådant förfaringssätt vara lämpligt. — Men, säger man, om så väl innestående som förfallna omsättningsmedel inberäknas bland Statsverkets för andra ändamål disponibla tillgångar, hvarifrån skola då i händelse af missväxt nödiga medel till behöfvandes undsättning tagas. I besvarande af denna fråga vill jag först erinra derom, att det mindre kreditivet verkligen är för detta ändamål afsedt. Sedan det, på sätt jag redan nämnt, vid 1848 års riksdag, på grund af Kongl Maj:ts framställning om behof af ytterligare medel till behöfvandes understöd vid missväxt, blifvit fördubbladt på det sätt, att derförut bestämda belopp 750,000 R:dr föreskrefs skola vara tillgängligt för rikets försvar, och ett lika belopp, eller ytterligare 750,000 R:dr "för andra högst viktiga och angelägna föremål", hvarmed således uttryckligen afsågs behöfvandes undsättning i missväxtår, förblef kreditivet på detta sätt och således af samma skäl deladt ända till 1862—1863 års riksdag, och när då de skiljda delarne sammanslogos till en summa, skedde det blott emedan man ansåg delningen öfverflödigg och således utan ringaste rubbning af den 1848 meddelade föreskriften om dess användbarhet för det ändamål, behöfvandes undsättning under missväxt, hvarför det då fördubblats. Dernäst vill jag till deras lugnande, som anse till undsättning verkligen anslagna medel städse böra vara att påräkna, upplysa, att af utlånta undsättningsmedel ytterligare förfalla 1873: 535,400 R:dr och 1874: 189,600 R:dr, eller under båda åren tillsammans 725,000 R:dr.

Jag kommer nu till de anmärkuingar, som blifvit gjorda emot förslaget att till Regeringens disposition för särskilda militära ändamål anvisa en större summa af flera millioner och att dertill bereda tillgång genom lån. I första rummet anser jag mig då böra bemöta det inkast, att summan, ehuru stor, icke vore tillräcklig att sätta försvaret i fullgodt skick, eller nog omfattande, då det viktiga sjöförsvaret alldeles icke inginge deruti. Gerna medgifvande sanningen i och för sig af dessa invändningar får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det icke nu är eller kan vara fråga om att på en gång sätta hela vårt försvarsväsen i fullgodt skick, hvilket skulle öfverstiga våra krafter att göra på en gång och så kort tid, som här är ifrågasatt, utan meningen är att nu så skyndsamt som möjligt vidtaga de åtgärder, som erfordras, på det att de försvarskrafter, öfver hvilka vi kunna disponera, också verkligen må kunna rycka i fält, utan att i brist af materiel vara maktlösa, eller vid frånvaro af

alla befastade punkter urståndsatte att följa den fättågsplan, som ett motstånd måhända, för att vara effektivt, ofafvisligen påkallade. Detta synes mig dock vara något helt för sig, om det än icke är allt som behöfver göras. Att sjöförsvaret jemväl skulle tarfva betydliga anslag, lærer väl ingen bestrida, men frågan är, om vi mäktat förskaffa oss ett systematiskt sjöförsvaret enligt vår tids fordringar. Oeftergifligt torde deremot vara att ställa så till, att vi kunna disponera våra försvarskrafter till lands. Jag får derjemte fästa uppmärksamheten derpå, att Regeringen för sjöförsvaret vid denna riksdag begärt nära en million, och att ingenting i framlagda planer utgör något hinder för Regeringen att år efter år begära eller Riksdagen att bevilja användningen af en lika stor eller, om tillgångar finnas, större summa för sjöförsvaret, hvarigenom detta liktidigt med landtförsvaret skulle komma i förbättrad skick.

Man har vidare emot den framställda planen invändt, att första steget derigenom blifvit gjordt till upptagande af lån för improduktiva ändamål. Den förste talaren anmärkte detta, och sednare talare hafva lagt mycken vikt dervid. Man har sagt, att man heldre ville underkasta sig en direkt beskattning till hvad belopp som helst, men att man hyste betänkligheter mot att på efterkommande, som nog finge sina egna bördor att bära, lägga en del af detta lån, hvarför man önskade den begärda summans fördelning på sex år och uttagande genom beskattning. Jag frågar dock: Kan det i ordet lån eller i utgifvandet af obligationer ligga någon principiel skilnad? Det ena så väl som det andra sättet afser ju endast att för oss sjelfva fördela bördan, så att den blir dräglig. Huruvida åter denna börda kommer att trycka våra efterkommande, beror naturligtvis helt och hållet på den tid, inom hvilken lånet skall återbetalas; men jag för min del anser, att man, genom upptagande af ett lån, som amorteras på tolf år, alldeles icke kan sägas kasta på framtiden en del af denna börda, utan att den kommer att drabba den nu lefvande generationen. En talare har föreslagit 6 år, en annan 10 år och jag 12 år, men icke kan skilnaden i talen 6 eller 10 eller 12 anses vara så stor, att man kan säga att i det största af dessa tal ligger en förderflig princip, som icke förefinnes i de andra. Att fördela summan på sex år vore visserligen en tänkbarhet, men det måste för Regeringen vara en fördel att få hela summan på en gång beviljad. För öfrigt lär den nog i sin helhet behöfvas inom högst tre eller fyra år, och man bör dessutom väl skilja emellan de båda sakerna, medlens anskaffande till Regeringens disposition och deras utbetalande af de skattskyldige. Att det förra bör ske så fort som möjligt, tror jag vara för alla klart. Visserligen tillkommer det icke mig att här ingå i några politiska funderingar, men det närvarande tillståndet är verkligen så upprördt, att de flesta makter finna sig nödsakade att se om sitt hus, och då är det af vikt att genast hafva disponibla de medel, som afse de oundgängligaste behofvens fyllande.

Vidare hafva anmärkningar blifvit framställda deremot, att jag föreslagit direkt beskattning till betäckande af detta lån, och att, då jag gjort detta, jag ifrågasatt att jemväl bevillningen efter den tredje artikeln skulle fördubblas. Hvad dervid först angår den di-

rekta eller indirekta beskattningen, så hafva båda sina förtjenster och sina fel. Intill ett belopp af två å tre procent anser jag dock den direkta beskattningen vara fördelaktigare; och det är klart, att en skatt, hvars belopp rättar sig efter den direkta bevillningen, gifver en säkrare inkomst än en indirekt skatt, som man kan undandraga sig genom att minska sin konsumtion. Det är väl sannt att vid den direkta beskattningen en och annan kan undslippa med mindre skatt än han borde erlægga, men väsendtligare är, om man tager skatt af den fattige eller den jmförelsevis rikare, och den direkta beskattningen kommer att mycket mer drabba den förmögare klassen i proportion till deras förmögenhet, hvaremot den indirekta drabbas isynnerhet den fattige och tillskyndar honom ett lidande, ty ett lidande är försakandet af någon viss artikel, som man vant sig att förbruka. Jag har visserligen icke någon barmhertighet med en person, derföre att han till följd af en förhöjd indirekt beskattning nödgas t. ex. supa mindre brännvin eller röka mindre tobak; men om jag besinnar, att han har hustru och barn, och sannolikt icke heller endast till en del inskränker den konsumtion, hvarvid han blifvit van, men att dessa i stället vid tillfredsställande af verkliga behof få vidkännas afknappningen, så kommer på detta sätt den indirekta skatten att tillskynda den fattiga ett verkligt lidande. När så är förhållandet, bör man väl icke af förkärlek till det indirekta sättet gifva detsamma företräde.

Beträffande derefter anmärkningen, att denna skatt skulle utgå jemväl efter tredje artikeln, så har jag kanske haft orätt, då jag så uttryckt mig, ty meningen hade varit att skatten skall utgå efter samma grunder, som den allmänna bevillning Riksdagen kommer att åtaga sig, blott med undantag af den tidsenliga skyddsafgiften. Anmärkningen är sålunda kanhända befogad i formelt hänseende, men i tillämpningen kommer det, som man finner, alldeles på ett ut, och jag hemställer, huruvida det kan tillkomma Finansministern, då Riksdagen är den, som afgör frågan, om den skall lemna bevillning och huru denna skall utgå, att ingå i detaljer och utplocka vissa klasser, som icke skulle drabbas af förhöjning. Jag måste begära en viss förhöjd bevillning, som kan vinnas genom fördubbling af den förut utgående, kapitationsafgiften oberäknad, men anser mig dervid icke böra inlåta mig på de särskilda beskattningsföremålen. I afseende emellertid å de särskilda klasserna under tredje artikeln, som varit föremål för anmärkningar, har den förste värde talarens anmärkning deremot, att *frälse-egendomar* skulle betala ifrågavarande skatt, icke blifvit förbisedd. Han har sagt, att bevillningen enligt tredje artikeln å frälse-egendomar skulle vara af grundskatts natur, men detta är allenast ett namn, och denna bevillning är ingalunda någon grundskatt. Såsom stöd härför kan jag anföra, att dessa frälsehemman utgjorde 1847—1848 årens Riksdags vapensskatt, som jemväl var en förhöjning af bevillningen; och för öfrigt utgår denna bevillning icke med något stort belopp. Angående *posthemmanen* får jag erinra, att dessa endast betala bevillning efter tredje artikeln, då de äro frikallade från rotering, hvilket, sedan deras postskjutsskyldighet snart kommer att upphöra, icke längre blir förhållandet. Huru förhållandet är

med *lots-hemmanen* känner jag för närvarande icke fullt bestämdt. Men deremot måste jag bestrida anmärkningen, att sättet för debiteringen af bevillningen, huruvida den sker samtidigt med debiteringen af öfriga skatter eller icke, skulle vara bestämmande i fråga om hvilka klasser skulle af förhöjningen drabbas. När helst bevillningen debiteras, kan den uttagas till ena eller andra beloppet, och jag kan därför icke vidkännas, att här ej skulle vara fråga om all bevillning enligt tredje artikeln. Härifrån måste dock undantagas två klasser, med hvilka ett särskildt förhållande eger rum. Angående bevillning för *spelkort, tidningar och periodiska skrifter*, är nemligen i sjelfva bevillnings-förordningen stadgadt, att densamma skall utgöras med den uti särskilda författningar bestämda afgift, och så länge förändring af dessa särskilda författningar ej är ifrågasatt, kan någon höjning af denna bevillning ej ske. Denna sistnämnda bevillning anses för öfrigt vara af helt annan natur än den allmänna bevillningen, såsom man kan finna af ordalydelsen i 22 § Bevillnings-förordningen. I generalsammandraget öfver bevillningen upptages den ock särskildt efter allmänna bevillningen.

Hvad angår de *enskilda bankerna*, så är det icke något popularitetssträfvande, då jag blott fullföljer den åsigt, att, så länge dessa äro åsatta bevillning, de också böra vara underkastade den höjning af samma bevillning, som kan förekomma. Jag afser så mycket mindre att dermed vinna popularitet, som jag öppet förklarar, det jag gerna skulle se, om Riksdagen borttog hela denna skatt å de enskilda bankerna. Jag tror nemligen, att förhållandena äro helt annorlunda nu än förut, då sedelutgifningen var särdeles lönande, medan den nu torde lemna en föga afsevärd vinst. Detta är emellertid en fråga, hvarmed jag ansåg mig ej böra taga befattning.

En talare har fäst sig vid procenten å detta lån och sagt, att jag hade fixerat fem procent af förkärlek för denna procent. Ja, jag har verkligen en förkärlek att icke kasta börda på våra efterkommande, och för att undvika detta, har det varit min sträfvan, att detta lån, så snart som möjligt, måtte blifva betaldt. Men om man sätter procenten lägre, t. ex. tre procent, så blifver naturligtvis amorteringen så mycket längre. Jag tror, att långifvarne räknalika säkert som både den värde talaren och jag. Derföre, när jag velat, att lånet skulle vara betaldt om tolf år, måste jag taga en högre ränta eller fem procent. Vid tillfälliga lån kan det vara likgiltigt att fixera räntan, men så ej, när man, såsom här, vill fixera tiden, inom hvilken amorteringen skall vara verkställd.

Den förste talaren anförde såsom en olägenhet ur finansiell synpunkt, att Staten vid upptagande af detta lån skulle komma att konkurrera med sig sjelf genom att samtidigt upptaga jernvägslånet. Det är visserligen ledsamt, att så skall ske, men man måste underkasta sig sådant, då man behöfver penningar. I anledning af detta yttrande vill jag dock påpeka, att olägenheten skulle blifva mycket större, om räntan sättes olika på det nu ifrågavarande lånet mot räntan på jernvägslånet, hvarföre jag sålunda haft allt skäl för min förkärlek till fem procent.

En särskild anmärkning gjordes, hvad femte hufvudtiteln angår,

af Herr Wallenberg, i anledning hvaraf jag vill erinra några ord. Han sade nemligen, att man hade bortskänkt alltför mycket från sjö- till landtförsvaret, och beräknade de tillgångar, som sålunda blifvit sjöförsvaret afhända, till minst 500,000 R:dr. Han yttrade vidare, att om man ville vara af med folket för sjöförsvaret, borde man åtminstone behålla inkomsterna; äfvensom att han, för sin del, ansåg, att marinregementet borde bibehållas såsom garnisonsregemente. Hvad dessa förhållanden angår, så tror jag, att roteringen är så fast bunden vid manskapet, att man icke kan släppa det ena utan det andra. Eller måhända menade den värde talaren, att dessa inkomster skulle gå in till statsverket, men då skulle ju desamma vara borta både för landt- och sjöförsvaret. Jag tror dock icke, att detta kunde vara hans afsigt. Beträffande dernäst marinregementets bibehållande såsom garnisonstrupper, anser jag, att det skulle blifva alldeles för dyrt att blott för ett sådant ändamål bibehålla dem och att dessa kostnader kunna användas bra mycket bättre för landtförsvaret.

I afseende å fyr- och båkmedlen, kan jag icke medgifva, att den föreslagna dispositionen deraf skulle vara principiellt stridande mot de försäkringar, som gäfvos år 1809, att dessa medel skulle användas till sjöfartens förmån. Sjökartors upprättande och lifräddningsväsendet måste väl afse handels-sjöfartens bästa. I samma mån som dessa medel växt, hafva således dermed, enligt deras ändamål, åtgärder blifvit vidtagna till handelns befrämjande. Det gjorda yrkandet, att man bort bereda nedsättning i vissa af de till fyr- och båkmedlen ingående afgifter till lättnad för sjöfarten, vill jag besvara dermed, att, ehuru jag nu icke så noga kan specificera dessa afgifter, tror jag mig kunna försäkra, att en sådan nedsättning — hvarför jag personligen är mycket benägen och som jag i hela Regeringens namn vågar försäkra skulle för densamma vara angenäm, — skall kunna ske utan rubbning af de nu föreslagna anslagen från samma medel.

Hvad slutligen angår anmärkningen att den gjorda framställningen rörande femte hufvudtiteln skulle vara oklar och att detta särskildt gällde den föreslagna nya öfvergångs-staten för sjövapnets befäl, kan jag i frånvaro af departements-chefen icke göra annat än hänvisa till pag. 19 i den Kongl. propositionen, der det heter: "Emellertid har blifvit ifrågasatt, huruvida ej befålet vid de båda sjövapnen är, sammanräknadt, talrikare än som dels motsvarar storleken af den flytande materiel, landet nu eger jemte den tillökning deri, hvilken man kan hoppas ernå inom den närmaste framtiden, dels kan erhålla den ständiga praktiska öfning, som för sjömannen är ännu viktigare än kanske inom något annat yrke. Efter noggrann pröfning af dessa förhållanden har jag kommit till den öfvertygelse, att någon minskning af befälspersonalen, åtminstone hvad regements-officerarne och underofficerarne angår, bör kunna ega rum, om förvaltningen å stationerna kan så ordnas, att ett mindre antal officerare än nu är förhållandet derstädes blifva sysselsatta, om de nu till öfverflyttning till landtförsvaret föreslagna båtsmän komma att dit öfvergå, och om, såsom jag hoppas, tjänstgöringen å roten vid de

återstående båtsmanskompanierna kan ordnas på ett sätt, som ej der binder å sjön användbara officerare“. Häraf kan jag icke finna annat än, att det just är en bättre öfning man afser för befälet och en sträfvan att icke låta dugligheten gå förlorad genom garnisonstjenstgöring, d. v. s. just samma åsigtter som den värde talaren förfäktat, och någon oklarhet vidlåder icke i dessa afseenden departementschefens ord.

Landets försvar, mine Herrar, behöfver alla de krafter, som vi kunna dertill lemna; och jag har här föreslagit det sätt, som jag ansett lämpligast och bäst att anskaffa de medel, som för deras användning erfordras, men kan något bättre uttänkas, än hvad jag gjort, så skall jag icke hafva något deremot. Den hufvudsak, som icke får glömmas, är blott, att Regeringen blir satt i stånd att värna landet på ett sätt, som alla dess innevånare önska.

Grefve Hamilton: Då jag förra gången hade ordet i denna fråga, glömde jag att anföra en omständighet, som torde vara af någon vikt, och jag är så mycket mera ledsen deröfver, som Herr chefen för Finansdepartementet sannolikt eljest hade meddelat den upplysning, hvarförutan det synes mig vara för Stats-Utskottet omöjligt att tillstyrka bifall till det sätt för anskaffandet af de till krigsmaterielen nödiga medlen, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget, om detta i öfrigt efter närmare pröfning skulle befinnas vara det lämpligaste.

Uti Kongl. Maj:ts proposition föreslås, att det lån, som för rustningarne skulle upptagas, bör återbetalas genom amortering inom 12 års tid, samt att amorteringen af lånet icke skall börja förr, än hela dess belopp blifvit upptaget, men intet yttras om den tid, inom hvilken Kongl. Maj:t har för afsigt att använda de upplånade medlen, hvaraf naturligtvis tiden för deras slutliga upptagande måste vara beroende. Under fjerde hufvudtiteln förekommer endast den upplysning, att två millioner med fördel skulle kunna användas i år och fyra millioner under loppet af nästa år. Då nu tre millioner skulle åstadkommas genom direkt beskattning, återstode vid slutet af år 1872 af lånet ännu tolf millioner, om tiden för hvilkas användande ingen underrättelse lemnas. Möjligen kan man antaga, att då alla arbetens jemna bedrifvande är en fördel, fyra millioner om året är det belopp, som äfven efter 1872 års slut skulle erfordras, i hvilket fall lånet skulle vara upptaget vid slutet af år 1875 och amorteringen året derefter kunna börjas. Detta är likväl blott en förmodan, på hvilken intet förslag af Stats-Utskottet eller beslut af Riksdagen kan grundas. Om emellertid Riksgälds-kontoret skulle utgifva obligationer för det ifrågasatta lånet, måste nödvändigt i dem bestämmas grunderna för dess amortering, således icke blott tiden då denna skall vara slutad, utan ock då den skall börja. Jag kan således icke se någon möjlighet för lånets upptagande, med mindre Kongl. Maj:t gifver till känna, när han har för afsigt att till fullo disponera beloppet, och vore det derföre särdeles önskvärdt, att Herr Chefen för Finansdepartementet kunde i detta hänseende meddela någon upplysning.

Då jag nu fått ordet, ber jag att få begagna detsamma äfven till ett kort svar å Herr Statsrådets yttrande.

Hvad beträffar undsättningsfonden, vore dess intagande bland Riksgälds-kontorets tillgångar riktig, om ändamålet med Kongl. Maj:ts proposition varit att blott uppgifva Riksgälds-kontorets kassaställning för år 1872, ty då 818,000 R:dr af undsättningsfonden inflyta, kunna otvifvelaktigt utgifter till samma belopp dermed för tillfället bestridas. Detta är likväl uppenbarligen icke den Kongl. propositionens mening, utan beräknas deri undsättningsfonden såsom den verkliga tillgången för betäckande af årets statsbrist, och har den en gång härtill varit använd, är det icke möjligt att samma medel kunna vara disponibla äfven ett kommande år för beredande af nödlidandes undsättning, ty de äro borta, och om dem är intet vidare att säga. Nu hafva både Konung och Riksdag, efter min förmening ganska visligen, beslutit, att af de utlånade undsättningsmedlen 818,000 R:dr skola återgå till Riksgälds-kontoret för att utgöra en fond för samma ändamål. Detta beslut kan visserligen upphävas och penningarne på annat sätt användas, — detta bestrider jag icke; men hvad jag vågar tro är, att om så sker, har Konungens framtida dispositionsrätt öfver undsättningsfonden upphört, och det är detta jag önskat förekomma.

Ett annat skäl hvarföre det synes mindre riktigt att beräkna undsättningsfonden såsom tillgång för statsutgifter, som under en viss tid skola bestridas, är den osäkerhet, hvarmed de utlånade medlen inflyta. Ser man efter i räkenskaperna, skall man finna, att lån, utgifna år 1859, ännu år 1868 voro balanserade såsom obetalda, och sådant kan hända äfven hädanefter.

Rörande Konungens rätt att använda lilla kreditivet för nödlidandes undsättning i missväxtår, har jag icke sagt, att det ej kan ske, då jag väl vet att det inträffat många gånger, men jag har yttrat mig tro, att sådant icke ursprungligen varit grundlagens mening. Ett stöd för denna åsigt har jag trott mig finna i det formelt olika sätt, hvarpå lilla kreditivets lyftning och requisition af medel från undsättningsfonden måste behandlas. För lilla kreditivets användande fordras, att Konungen skall hafva inhemtat hela Statsrådets tanke, och jag betvivlar till och med att en tillförordnad regering skulle kunna derom besluta, hvaremot helt visst hvilken regering som helst kan requirera undsättningsmedel. Tillintetgöres fonden för dessa, på sätt nu blifvit föreslaget, kan ett inträffadt behof af hjälp ej tillfredsställas, med mindre hela Statsrådet vore samladt, hvilket under flera månader af året vanligen icke är förhållandet.

I afseende på frågan huruvida återbetalningen af de medel, som nu måste upptagas för rustningar, bör utsträckas till 12 eller inskränkas till 6 år, har Herr Chefen för Finansdepartementet sagt, att detta vore en smakfråga. Sannt är, att 12 år icke kunna betraktas såsom en aflägsen framtid, och man kan visserligen hoppas, att de, som då lefva, skola hafva gagn af de medel, som nu upplånas. Om emellertid dessa skola användas under de 6 närmaste åren, och det icke kan dragas i tvifvel, att icke omedelbart derefter ytterligare 18 miljoner äro för samma ändamål behöfliga, så synes det mig vara större

skäl, att vi betala 3 millioner om året än att vi blott amortera med 2 millioner årligen, och att efter sex års belopp en amortering med 4 millioner måste vidtaga. Enklast och riktigast synes mig deröfve, att hvarje Riksdag anslår de medel, som äro oundgängligen nödiga, och att beskattningen lämpas derefter.

I öfrigt vill jag icke ingå i ett upprepande af de skäl, som för de direkta eller indirekta skatterna kunna anföras, och hvilka äro allmänt kända, men då Herr Statsrådet vidrört äfven detta ämne, må det tillåtas mig att deråt egna några få ord. En utgift är alldeles lika stor, om den utgår på en gång eller i flera delar, men kan dock i förra fallet kännas mera tryckande än i det senare, och det är efter min förmening hos de indirekta skatterna en fördel, som just kommer de mindre bemedlade mest till godo, att de utgå nästan hvarje dag eller vecka af året, men alltid med så obetydliga belopp, att dess anskaffande ej möter någon svårighet. Vill man i vidsträcktare mått, än nu sker, begagna det indirekta beskattningssättet, borde man åtminstone så ordna uppbörden, att erläggandet finge ske flera gånger under årets lopp.

Endast i förbigående må jag blott nämna, att då man ansett bevillningen för frälsegendorar vara en obetydlighet, den likväl uppgår till 70,000 R:dr, och fördubblad således skulle utgöra 140,000 R:dr.

Hvad angår beskattningen å privatbankernas sedelutgifning, har Herr Statsrådet yttrat, att, ehuru det är olämpligt att en sådan finnes, det likväl, när den en gång existerar, ej vore oegentligt att fördubbla den på samma gång som all annan bevillning. Jag kan likväl icke finna att man derföre, att de billiga skatterna fördubblas, äfven måste vidtaga samma åtgärd med de obilliga, utan anser tvärtom att man derigenom blott begår en dubbel orättvisa.

Herr Wallenberg: Med anledning af hvad Herr Finansministern behogat genmäla mot mitt förra yttrande beder jag att få ytterligare anföra några ord.

I fall en sådan framställning skolat göras, som den i Kongl. Maj:ts proposition förekommande om fördubbling af bevillningen efter andra och tredje artikeln, så anser jag, att det åtminstone hade varit lämpligt, om det ej rent af varit en skyldighet för Herr Finansministern, att tillse huru en sådan beskattning skulle komma att trycka, och att följaktligen förslag till jemkningar i bevillningsförordningens bestämmelser mycket väl kunde hafva utgått från Regeringen, i händelse sådant funnits nödigt. Det undseende, den uppmärksamhet, som Regeringen synes vilja visa Riksdagen genom att icke blanda sig uti bevillningsfrågor, är likväl bruten, då förslaget afser att fördubbla bevillningen efter andra och tredje artikeln. I annat fall hade Regeringen helt enkelt sagt: "Så och så mycket är statens behof; Riksdagen må sjelf bestämma, huru de behöfliga medlen skola anskaffas samt, i fall ny beskattning pålægges, sjelf tillse, huru densamma kan komma att trycka."

Det har blifvit yttradt, att om en fördubbling af inkomsterna vore nödvändig, så tvekade Herr Finansministern icke att föreslå denna fördubbling af bevillningen efter andra och tredje artikeln.

Jag skynder då att förklara, det jag icke uttalat mig mot en fördubbling af skatten på *inkomsterna*; det är icke mot den, som jag erinrat, utan det är mot fördubblingen af *beskattningen* på det, som jag kallar ett *instrument*, ett *rörelsemedel*, och hvilken beskattning de adra flesta tänkande öfverensstämmande anse vara en *oegentlighet*, ty det är omöjligt att säga, att den är rättvis eller trycker lika.

Jag hör, icke till min glädje, men till min förundran, att Herr Finansministern, som nyligen tillstyrkt Kongl. Maj:t att föreslå fördubbling af skatten på banksedlar, nu icke blott synes vara sinnad tillråda Riksdagen att icke fördubbla denna beskattningstitel, utan att han till och med ej synes obenägen för att den helt och hållet borttoges!

Det yttrades af Herr Finansministern, att han icke visste, hvarifrån lån skulle kunna erhållas på bättre vilkor, än som i den Kongl. propositionen blifvit föreslagna; men om man icke vet det, så går det ju ändå an att försöka, och jag för min del kan icke inse, att en femprocents räntefot är något oundgängligt vilkor för att få goda vilkor vid upplåningen. Jag har enkelt och tydligt framställt, att *räntefoten* för de lån, hvilka staten upptager, för att först efter längre tid återbetala, bör bestämmas till fyra procent. En sådan ränta uppjagar icke räntefoten i landet i allmänhet, utan bidrager tvärtom till dess sänkande, och vi hafva ännu en lång period att genomlöpa, innan obligationer med den räntefoten uppgå till pari. Deremot har jag trott, att för de tillfälliga lånen, för hvilka dock återbetalningstiden icke bör utsträckas till mer än tio år, något högre ränta må kunna bestämmas.

Om det nu vore en möjlighet att ett tillfälligt lån på 10 år kunde erhållas mot 4½ procent ränta, vore det väl icke lämpligt att genom Riksdagens beslut hinder blifvit i förväg lagdt för antagande af sistnämnda vilkor. Jag tror, att Riksdagen alldeles icke bör bestämma räntefoten för de tillfälliga lånen, utan att denna bör lemnas beroende af de konjunkturer, under hvilka lånen komma att upptagas.

I afseende på hvad jag tagit mig friheten yttra om afgifterna till fyr- och båkmedlen, så anfördes, att 1809 det artal skulle hafva blifvit träffadt, att handeln skulle åtaga sig dessa afgifter för all framtid. Jag är icke lycklig nog att hafva till hands den urkund, som innehåller detta aftal, och således har jag icke på något vis anledning att ej godkänna uppgiften, men jag vill komplettera den med den lilla omständigheten, att sedan vi fått bevillning på inkomst af kapital och arbete, så har sjöfarten också fått denna bevillning sig ålagd, hvilken den icke hade förut, *utan* att man tagit bort lästetafsafigifterna, och därför böra afgifter, som trycka sjöfarten, närmare än nu skett, derefter lämpas. Aftalet af 1809 var väl icke något knektekontrakt, och de afgifter, som utgå efter af Kongl. Maj:t utfärdade taxor, behöfva väl icke i all framtid oförändrade bibehållas. Om sedan den tiden fyr- och båkmedlen högst betydligt stigit, utöfver hvad som erfordras för de med denna inkomst afsedda ändamål, så bör man väl icke uppsöka utgifter för att få bibehålla taxorna oförändrade.

Jag tog mig också den friheten att nämna, att jag i afseende på sjöförsvaret beklagade, att från femte hufvudtiteln blifvit lemnadt det som i värde motsvarar minst en half million riksdaler årligen. Då jag vet att femte hufvudtiteln väl behöfver tillgångar, så tror jag att man tvärtom med skäl kunnat i stället begära förhöjning i det ordinarie anslaget. Jag har icke påstått, att marinregementet var behöfligt för sjöförsvaret, isynnerhet om garnison i Carlskrona bestrides af ett landregemente; men hvad jag bestämdt påstår är, att detta regemente likväl förorsakade en bestämd utgift på femte hufvudtiteln, och att den summan icke bort afstås, då anslag till materieln på denna hufvudtitel äro behöfliga. Detta synes mig så mycket mera vara uppenbart på den enkla och naturliga grund, som jemväl blifvit förut åberopad, eller att nu för tiden materieln är jemförelsevis mycket dyrbarare och besättningarne fåtaligare än förr. Derfor kan man väl afstå från ett antal folk, men man bör icke afstå från någon tillgång, som kan användas till materielns förstärkande. Således hade femte hufvudtiteln bort erhålla vederlag för både marinregementets och båtsmansrotarnes afträdande.

Herr Wærn: I främsta rummet är jag skyldig svar på den fråga, som framstälts af en föregående talare, hvarföre Regeringen icke föreslagit någon bestämd tid, när det ifrågasatta lånet skulle upptagas, så att man må kunna veta, när amorteringen skall börja. Jag vill med afseende härå endast genmäla, att jag ansett att det väsendtliga uti Regeringens förslag vore, att Riksdagen beviljade det begärda anslaget af 17,200,000 R:dr att från Riksgälds-kontoret utgå, att en del af detta belopp genom lån anskaffas, och att till betäckande deraf Riksdagen åtog sig en bevillning under 12 års tid. Uppfyllas blott dessa vilkor, så må det på Riksdagen ankomma att sjelft bestämma tiden, då amorteringen efter lånets upptagande i sin helhet skall börja, likasom alla andra detaljer eller att öfverlemna deras afgörande till Riksgälds-kontoret.

En annan aktad talare har återigen framkommit med anmärkningar deremot, att Regeringen icke afgifvit något detaljeradt förslag med afseende på bevillnings-förordningen, och sagt att, då så icke skett, hade Regeringen alldeles icke bort afgifva något förslag rörande sättet för medlens anskaffande, utan öfverlemna denna omsorg åt Riksdagen. Med grundlagen i hand ber jag att få förklara, att det hade varit med densamma lika litet öfverensstämmande, hvilken af de föreslagna utvägarne Regeringen hade följt. Jag har väl ej den paragraf i Regeringsformen, som härom handlar, uppslagen, men jag tror att både den ärade talaren och Kammarrens öfrige ledamöter väl veta, att Kongl. Maj:t har att för Riksdagen framställa förslag, rörande sättet, hvarpå statens behof skola genom bevillningar fyllas, men att det är Bevillnings-Utskottet, som skall till Riksdagen afgifva förslag till bevillnings-stadgar. Jag kan därför icke anse annat, än att det hade varit malplaceradt, om Kongl. Maj:t afgifvit några detaljerade förslag med afseende å höjandet af bevillningen å den ena eller andra artikeln.

Hvad angår 1809 års Riksdags beslut rörande fyr- och båkaafgiften,

så hvilat hvad samme ärade talare mot mig invändt på ett fullkomligt missförstånd. Nämnda Riksdag åtog sig ej dessa medel såsom någon skatt, utan förbehöll sig endast, såsom ytterligare skedde vid 1830 års riksdag, att de aldrig skulle få användas för andra ändamål än som med dem ursprungligen voro afsedda. Då nu detta ändamål var handelns och sjöfartens upphjelpande, så hemställer Kongl. Maj:t till Riksdagen, huruvida den ej anser, att sjökarteverket och lifräddningsväsendet just äro anstalter för handelns och sjöfartens befrämjande, och att man således kan till dessa inrättningsars behof anslå medel af fyr- och båkafigften utan att bryta mot det förbehåll, som af 1809 års Riksdag rörande användningen af dessa medel blifvit gjordt.

Herr von Ehrenheim: Jag kan icke låta denna debatt afslutas utan att uttala min tacksamhet mot Regeringen, som framlagt en omfattande framställning om försvarsverkets behof och som tillika förklarar, att det redan förut kända förslaget till landförsvarets organisation kommer att ånyo föreläggas Riksdagen. Betänker man den allvarliga maning, som sednaste tidens viktiga tilldragelser innebära, så måste man erkänna, att förslagen aldrig kunnat framträda vid en tidpunkt, då de borde kunna påräkna en allmänna sympati. Hvad åter beträffar det sätt, som Regeringen föreslagit för anskaffande af medel till fästningsbyggnader och materiel, så är det otvivelaktigt en illusion att tro, att någonting kraftfullt kan göras för försvaret på en kort tid utan lån. Man är i vårt land alltför ovan vid stora uppoffringar för det allmänna, för att det skulle gå för sig att genom beskattning under några års tid årligen uttaga 5 å 6 millioner. Skulle deremot det belopp Regeringen åskat kunna, på sätt Grefve Hamilton antagit, fördelas på ett något högre antal år än Regeringen afsett utan skada för det allmänna, hvilket jag för närvarande ej vågar yttra mig om, så kan det ju vara en möjlighet, att medlen kunde åstadkommas utan lån, och det vore visserligen i sådant fall skäl att tänka derpå, synnerligen därför att bakom nu begärda 17 millioner stå, såsom af Kongl. Maj:ts proposition äfven kan inhemtas, ett vida större belopp, hvilket, lika väl som dessa 17 millioner, erfordras till försvarets iståndsättande.

Att åstadkomma äfven det mindre belopp af 3 millioner, som efter Grefve Hamiltons förslag årligen skulle erfordras, genom skattebidrag, torde dock möta svårigheter. såvida man ej kan finna ett lämpligt sätt att beskatta den artikel, som väl bäst af alla lämpar sig för beskattning, eller tobaken. Jag har vid de föregående riksdagar, då fråga om denna beskattning blifvit bragt å bane, aldrig hyst något intresse därför, emedan jag önskat, att den skulle sparas, till dess man blef ense om nödvändigheten att göra något kraftigt för försvaret, och synes det mig således nu, då ett sådant ögonblick torde vara inne, också var skäl att allvarligt tänka derpå. Kan man icke komma till rätta dermed, så föredrager jag för min del en förhöjning af de direkta skatterna framför en sådan på de indirekta och det af samma skäl som chefen för Finans-departementet redan anført, eller att samma belopp, upptaget genom direkt skatt, i vida högre grad betalas af dem, som ega någon förmögenhet, än om det indirekta

beskattningssättet användes. Det skall blifva lätt, då siffran en gång definitivt framställles, att för hvarje särskildt fall bevisa detta, men det följer redan af det förhållande, att de direkta skatterna drabba några hundra tusen och de indirekta millionerna. Den enda anmärkning jag här skulle vilja framställa mot förslaget om vapenskatten, är den, att de i tredje artikeln bevillningsstadgan omförmälda undantagsskatter jemväl skulle utgå med fördubbladt belopp. Jag skulle icke i dag hafva framställt denna anmärkning, helst den redan af andra talare blifvit upptagen, om jag icke ur principiell synpunkt ansåge det vara särdeles viktigt i ett land, der man har en stor mängd gamla undantagsskatter, hvilka uteslutande hvila på historisk grund och blott i sin tillvaro hafva sitt berättigande, att icke öka någon af dessa undantagsskatter utöfver det belopp, hvartill skatten en gång blifvit bestämd.

Bland de olika titlarne i tredje artikeln bevillningsförordningen finnas visserligen några, såsom bevillning af utländska handelsexpediter, för konserter, af testamenten och måhända äfven den för skogsfång, som hafva samma grund, som andra artikeln bevillning — en grund, som blifvit erkänd såsom rättvis och som äfven jag så anser, om den också ej alltid kunnat fullt rättvist tillämpas — men de öfriga äro dels grundskatter, dels andra undantagsskatter, som med undantag af beskattningen på spelkort, sakna all nationel grund och böra aldrig af finansiela skäl ökas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, blef den Kongl. propositionen jemte yttrandena hänvisad till Stats-Utskottet.

Herr Nordström: Den högt ärade ledamot af denna Kammare, i hvars ställe jag blifvit utsedd till ledamot i Lag-Utskottet, åberopade, såsom skäl för den af honom begärda och af Kammaren beviljade befrielsen från detta uppdrag, att viktiga embetsgöromål utgjorde ett bindande hinder för honom att fullgöra de med detsamma förenade åligganden. Äfven jag befinner mig i alldeles samma ställning. Under de fyra år, jag haft äran att vara ledamot af denna Kammare, har jag icke varit Utskotts-ledamot, och jag har i följd deraf inrättat mitt arbete så, att jag för detta tagit i beräkning äfven de dagar, då Utskotten sammanträda. Äfven andra skäl, hvilka jag icke här kan omtala, göra det för mig nästan omöjligt att utan tvång emottaga detta uppdrag. Derföre anhåller jag, att samma ynnest, som vederfarits den andre ärade ledamoten, äfven måtte vederfaras mig, och att Kammaren derföre ville i mitt ställe utse en ny ledamot af Lag-Utskottet.

Sedan Kammaren uppå gjord proposition hertill lemnat bifall, föreslog Herr Grefven och Talmannen, att val af en ledamot i Lag-Utskottet efter Herr Nordström skulle företagas nästa Onsdag den 25 dennes; hvilket jemväl bifölls.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Onsdagen den 25 Januari 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Justerades protokollet för den 18 dennes.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens år 1870 församlade Revisorers berättelser:

1:o om den af dem verkställda granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonder tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1868; jemte de i anledning deraf infordrade och till Kongl. Maj:t afgifna underdåniga utlåtanden;

2:o angående den af dem verkställda granskning af de under Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-kollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel; samt

3:o om granskningen af Riksgälds-kontorets tillstånd och förvaltning.

Föredrogos och hänvisades till Banko-Utskottet Riksdagens år 1870 församlade Revisorers berättelse angående Riksbanken.
